БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарна.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 309 (10677) | 1964 оной декабриин 31, четверг | Сэн 2 мүнгэн

УРАГШАТАЙ ЖЭЛНҮҮДЭЙ УУЛЗАБАРИ ДЭЭРЭ

Үнгэрһэн жэл, ороһон он бүхэн домог түүхэтэй, удха изагууртай байдаг. Мүнөө үдэшэжэ байһан 1964 омнайшье ехэ түүхэтэй, бүтээгдэһэн хэрэг үйлөөрөө һайн һайхан. Совет арадай коммунизм тээшэ дабшахэ зам дээрэ энэ он мартагдашагүй сараа тэмдэг табижа, элбэг ехэ хэшэг хайра асараа.

Энэ элбэг баян хэшэг хүдэлмэришэн, таряашанай оюун бэлигээрнь, уран бэрхэ гар мүсөөрнь түхеэрэгдэһэн, Эхэ һайхан орон уластаа, ажалша-зохёолшо олон түмэндөө зорюулагдаһан. Магнитогорскдо бүтээгдэһэн булад хайлуулгын асари ехэ заводшье, Марс тээшэ зуглэһэн хүсэтэ хурдан ракетэшье, Эхэ ороной амбаарта оруулагдаһан хэдэн миллиард пүүд таряа талханшье — хуу барандаа Совет Хүндэ, тэрэнэй аша туһада зорюулагданхай.

Ашата 1964 оной бэлэг хэшэг түхеэрэлгэдэ өөһэдөө хабаадалсажа, энээндэ хүртэлсэжэ байһан Буряад ороноймнай ажалшадай омогорхол баярынь ехэ. Жэлэй һүүлшын наранай гараад байһан энэ үдэр хэһэн бүтээһэн хэрэг үйлэеэ, гаталжа дабаһан зам харгытаа эрьежэ харахада, тооложо согсолходо ашэбэри гайхалгүй.

...Эхэ оронойнгоо хэдэн миллиард таряанай тоодо Буряад республикын колхоз, совхозуудай оруулһан найма миллион хахад пүүд талхан.

...Ажалша арадай эдеэ хоолой нилээд һайжаржа байһанда һү, үндэгэ, хартаабха, овощ тушааха түсэбөө үлүүлһэн манай таряашад, малшадай хубита.

...Энергетикын хүсые ургуулха хэрэгтэ Улаан-Үдын электростанцида шэнэ хүсэтэ турбина тодхожо, тэрэнэй хүсые хоёрһоо үлүү дахин ехэ болгоһон барилгашадай илалта.

...Соёл болбосорол, эрдэм ухаанай хүгжэхэ, һалбарха һайхан зам дээрэ Буряад ороной эрдэмтэд ухаатанай, артистнар болон зохёолшодой, багшанар болон эмшэдэй бодхоолсоһон хүшөө тэмдэгүүд.

Томо томыень абажа, ехэ ехыень тоолоjo хэлэхэдэ имэ. Үнгэрһэн гурбан зуун жара гаран үдэр бүри хэгдэжэ, бүтээгдэжэ байһан юумые, ажалша зоной түйлажа асаржа ябаһан илалта бүхэниие тоолохо болоо һаа ямар заха байхаб, ямар хизаар олдохоб! Һүүлшын дүрбэ-табан хоногойшье илалтые абаял. Улаан-Үдын шэлэй заводые шэнэдхэн байгуулга дүүргэгдэжэ, үйлэдбэриинь хүсэн хоёр дахин ехэ болгогдоо. Энэмнай жэлдээ 15 миллион тэбхэр метр шэл гаргадаг болобо. Бэшүүр нютагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз гүрэндэ һү, мяха болон бусад продуктнуудые үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялгаяа хүндэтэйгөөр дүүргээ. Буряад драмын театр «Ородой ой модон» гэжэ шэнэ зүжэг, оперо ба балетэй театр «Мянга зуун нэгэдэхи үдэр» гэжэ балет шэнээр бэлэдхэжэ гаргаа...

Иигэжэ хуушан жэлээ хүндэлэн сүүрхэн үдэшэхэ саг ерэбэ, шэнэ жэлэй илалтата алхамынь соностобо. Үнгэрһэн жэлнай урагшатай байгаа, шэнэ жэлнай домогтой байха.

Урагшатай жэлнүүдэй уулзабари дээрэ совет хүнэй сэдьхэл дүүрэн, һанаан бодолынь оюун һайхан, эршэ хүсэниинь зангидан эбхэрэнхэй.

Коммунис партиин Центральна Комитедэй октябрь, ноябрьда болоһон Пленумууд ашата багша Ленинэй захяа заабарине дүүргэхэ, бэелүүлхэ хэрэгтэ түүхэтэ ехэ удхатай байба. Арад зоной зохёон байгуулхы хүсэ шадалые эршэдүүлэн үргөө. Коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргые батадхан дээшэлүүлээ. Тиигэжэ орон доторнай ёһото дэбжэлтын оршон мандаба.

Имэ һайхан сагта совет арадай агаа дээдэ зургаан — Верховно Соведэй сесси болоjo, шэнэ жэлэй түсэб хараа зохёон баталаа. Энэ түсэбэй гол удхань, гол шэглэлынь—совет хүнэй жаргал баяры улам үргэхэ, байра байдалые үшөө һайжаруулха гэһэн. Тиигээд байтар Россин Федерациин дээдэ зургаанай сесси болоо. Мүнөө Буряад республикын Верховно Совет суглархаяа байна.

Тиигэжэ шэнэ жэлээ угтан ороходоо, совет хүнүүд хэхэ бүтээхэ юумэеэ эли тодоор харана, ябаха зорихо зам харгыгаа һайтар мэдэнэ.

1965 он урда урда жэлнүүдһээ онсо илгаатай байха. Хүсэтэ ехэ индустриимнай урагшаа дэбжэхэтэй хамта, хэзээ хэзээнэйхиһээ хурдаар арад зоной эд хэрэглэлгэ бүтээдэг үйлэдбэри хүгжэнэ. Хүдэлмэришэн, таряашанай, алба хаагшадай олзо тэдхэбэринь алишье жэлһээ ехээр нэмэхэ. Хэдэн миллион ажалшадай салин хүлһэн дээшэлүүлэгдэхэ. Наһатай болоһон бүхы колхознигууд гүрэнэй тэдхэмжэдэ хүртэлсэхэ. Гэр байра барилгада зорюулагдаһан зөөриие совет засагай мандажа байһан бүхы жэлнүүдэй нэгэнтэйшье сасуулхаар бэшэ ехэ. Соёл болбосорол, эрдэм ухаа хүгжөөхэ хэрэгтэ хараалагдаһан мүнгэн баһал ондоо ехэ.

Коммунис партиимнай, совет засагаймнай коммунизм байгуулха агуу ехэ Программаяа шууд сэхээр бэелүүлжэ байһан гэршэ баримтань эдэ бүгэдэһөө үзэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта, шэнэ жэлдэ бүтээгдэхэ зорилгонуудта хэды ехэ мүнгэн зөөриин һомологдобошье, эдэ бүгэдые хүсэндэнь хүргэхэ гээшэ арад зоной, хүдэлмэришэн, таряашанай, оюутан интеллигенциин бэлиг хэшээлһээ, хүсэл оролдолгоһоо эшэтэй. Тиимэл хаданьзоригтойгоор ажаллаха, урагшатайгаар хэрэгээ ябуулха хэрэгтэй гэжэ парти арад зондоо ходоо һануулна.

Шэнэ жэлдэ шиидхэгдэхэ эгээ шухала зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, хүдөө ажахыгаа эрид түргөөр хүгжөөхэ, илангаяа мал ажалай гээгдэлые усадхаха гэһэн зорилго болоно. Энэ хадаа манай республикада онсо удхатай. Буряад ороной хүдөөгэй ажалшад гол түлэб мал ажалтай гээшэ ааб даа. Теэд мал ажалдамнай хэды ехэ дутуу дунданууд байнаб даа—бидэ бултадаа һайн мэдэжэ, ойлгожо байнабди. Үнгэрһэн жэлдэ гүрэндөө мяха, нооһо тушааха түсэбөө колхоз, совхозууднай дүүргээгүй. Малай гарза хоролто ехэ, һү һаали биргүй. Мүнөө байһан байдалнай иимэ бэзэ даа. Гэбэшье шэнэ жэлдэ эдэ бүгэдөө заһажа абаха яһала һайн аргатай байнабди. Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэгдэнхэй, малда эдюулхэ талха таряамнайшье нилээд ехэ. Эдэ арга боломжоёо дүүрэн хэрэглэжэ, мал ажалайнгаа гээлтые усадхаха гэһэн зорилготойгоор 1965 ондоо оронобди. Энэмнай булта манай гарта, манай оролдолгоһоо болохо.

Ехэнүүд зорилгонууд промышленностиингшье талаар бии. Эгээ түрүүндэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ шухала. Үнгэрөөшэ жэлдэ нилээд олон предприятинуудай продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүйн шалтагаан — ажалай бүтээсын бага байһанда бшуу. Шэнэ жэлдэ барилганууд ехээр хэгдэхэ. Хэрбээ манай барилгашад үнгэрһэн жэлэйнгээ дүн дээрэһээ түсхайта тобшолол хэжэ, ажал хүдэлмэреэ эрид һайжаруулаагүй һаа, тэрэ ехэ зорилгонуудые таһалдуулжа болохо.

Хуушан жэлээ үдэшэжэ, шэнэ жэлээ угтахадаа, арад зон урагшаа хаража, урагшаа зорихотоёо хамта, үнгэрһэн замаа шүүмжэлжэ харадаг һайхан заншалтай гээшэ ааб даа. Энэ заншалаа дахин-дахин һанажа, шэнэ зорилгоёо дүүргэхэдээ урдань хэжэ үрдеэгүй юумэеэ бүтээлсэхэ гээшэ хүн бүхэнэй уялгата хэрэг.

Зай, иигээд арадайнгаа үе заяанай табилан барилсажа, шэнэ ёһоной шэнэ заншалаар хуушан жэлээ үдэшэжэ, шэнэ жэлээ угтаял.

Баяртай, һайхан байһан хуушан жэл!

Мэндэ амар, мүндэлжэ ерэһэн Шэнэ жэл!

ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛЭЙ СУУРЯАН

ДАБШАЛТЫН ЭХИН

Ямар нэгэн ажал хүдэлмэриин оншо дүршэлыень олоjo, ажал, зөөри зөөшын гаргаша багаар хэжэ, хямда сэнтэй һү, мяха болон бусадые абаха зорилго табиһан манай совхозойхид урдынхиһаа бүрил бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ.

Үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, һолоомоёо гидролизно аргаар буйлуулжа, эһээжэ эдюулдэг болоһоной, һаалишан, малшан бүхэнэй харюусалгата хэрэгтээ тон оролдоотойгоор хандадагай ашаар урагшаа шармайн дабшаха тэмсэлдэмнай нэгэ алхам хэгдээ. Иигэжэ декабриин 21-дэ гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 2500 центнерээр ехые гэхэ гү, али хамтадаа 12 мянга 700 центнер һүн тушаагдаад байна. Һаалишад, малшаднай бии байгаа арга боломжонуудаа бодомжотойгоор хэрэглэн, түсэбһөө гадуур 300 центнер һү тушааха уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Илангаяа Хүрбын фермын (даагшань В. Мижитов) һаалишад мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаранхай. Үбэлэй шэрүүн хүйтэнэй үедэ үнеэн бүриһөө зунайхиһаа бага бэшэ һү һааха тэмсэлдэ бодоһон эндэхи һаалишад хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ.

Нёдондо жэлэйхиһээ һара бүхэндэ һураггүй ехэ һүн совхозой фермэнүүдтэ һаагдана. Жэшээлбэл, октябрь һарада нёдондонойхиһоо 401 центнерээр, ноябрьда—487 центнерээр, декабрьда —500 центнерээр ехэ һүн һаагдаад байнхай.

Мүн мяха тушааха түсэбшье яһала амжалтатайгаар ябуулагдана. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 380 центнерээр ехэ гэхэ гү, али 5500 центнер мяхан гүрэндэ тушаагдаба.

Энэ жэлэйнгээ дүнгүүдые согсолон гаргаха зуураа, ерэхэ жэлэйнгээ ажал хэрэг тухай бодолсонобди. Арга боломжоёо бүхы талаһаань тоолоjo үзөөд, 1965 ондо 15600 центнер һү гүрэндэ тушаахаар хараалагдаба. Энэмнай 1964 онойхиһоо 2600 центнерээр ехэ болоно. Тоһолиг һү ехээр гарадаг холмогоор үүлтэрэй үнеэдэй тоо олошоруулха тухай хэмжээн абтажа эхилээ.

Гахайнуудые олоор түлжүүлэн, шахан таргалуулха арга боломжо маанадта бии. Һүтангаяа гаргашыень багадхажа, хямда сэнтэй гахайн мяха элбэгжүүлхэ зорилго табигдана. 1964 онойхиһоо зургаа дахин ехые гэхэ гү, али 2 мянга гаран центнер гахайн мяхан шэнэ жэлдэ тушаагдаха байна. Ондоогоор хэлэбэл, һара бүхэндэ 200 центнер тухай мяхан тушаагдажа байха юм.

А. ГОВОРУНОВ,
Онохойн совхозой директор.

Саянай совхозой хонишон Захарди Назмеев найман жэлэй туршада хонин ажал дээрэ хүдэлжэ, Түнхэнэйнгээ аймаг дотор суурхаһан хүн. Һайнаар ажаллаһанайнь түлөө тэрээндэ коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ соло үгтөө. Өөрынгөө баян дүй дүршэлые залуу хонишодто дамжуулан үгэжэ байдаг. Зураг дээрэ: хонишон Захарди Назмеев, залуу хонишод Давид Тыкшеевтэй хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БАЯРАЙ ТЕЛЕГРАММА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын театрай творческо коллектив Ленинскэ шангай лауреат Л. Леоновой, С. Бондаренкын «Ородой ой хүбшэ» гэжэ пьесэ бэлэдхэн, харагшадые ехээр баярлуулһаа байна. Энэ хадаа театрай коллективэй творческо ехэхэн амжалта болоно. Тэрэниие театрай режиссер Ф. С. Сахиров, драмын литературна талые даагша Б. М. Цырбуев гэгшэд оршуулаа. Пьесые уран һайханай талаар гоёохо хүдэлмэри Г. К. Кунцов, Н. Г. Налабардин гэгшэд дүүргэһэн байха юм.

Пьесын гол рольнуудта РСФСР-эй арадай артистнар В. К. Халматов, Н. С. Гендунова, РСФСР-эй габьяата артист М. Н. Степанова, артистнар Ц.-Д. Цырбуев, В. Аханова, В. Самандуев болон бусад наадана.

— Тус пьесын театраймнай сцена дээрэ табигдаһантай дашарамдуулан романай автор Ленинскэ шангай лауреат Леонид Леонтьев декабриин 28-да коллективаймнай нэрэ дээрэ иимэ удхатай телеграмма эльгээбэ, — гэжэ театрай директор нүхэр Ц. Балбаров манай корреспондентдэ мэдээсэбэ:

«...Югославиһаа бусан сасуугаа «Ородой ой хүбшэ» гэжэ зүжэгэй түрүүшынхеэ табигдаһан тухай телеграммыетнай олоjорхёоб. Хожомдод гэжэ эльгээһэн халуун зүрхэнэйм амаршалга театрайнгаа коллективтэ, режиссернуудта дамжуулхые гуйнаб.

Бултанайтнай гарые баринаб.

Леонид ЛЕОНОВ».

БЭЛЭГҮҮД, БЭЛЭГҮҮД...

Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын коллектив валовой, товарна продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 60 мянган түхэригэй продукци бүтээхэ уялгаяа бэелүүлхэ гэжэ хүсэ шадалаа зангидана. Нёдондонойхитой сасуулхада продукциин өөрынь үнэ 190 мянган түхэригөөр хямдаруулагдаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 96 мянган түхэригөөр бага юм.

* * *

Республикымнай түрүү предприятинуудай нэгэн **«Электромашина»** заводой хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргээд, даабариһаа гадуур 40 автокран, 4 электродвигатель бүтээжэ, хэрэглэгшэдтэнь эльгээхэ гэһэн уялгаяа бэелүүлжэ байна.

* * *

Улаан-Үдын тоһоной заводой баазын хүдэлмэришэд коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсожо, хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ. Энэ коллектив валовой продукци бүтээхэ жэлэйнгээ түсэбые 108 процентдэ хүргөө.

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Колхоз болон совхозуудай адууһа малай үүлтэр һайжаруулха, тоо толгойень олошоруулха хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, илангаяа зоотехнигүүдэй үүргэ угаа ехэ. Зоотехнигүүд жэл бүри бонитировко хэжэ, хонин хурьгадые класс классаарнь илгадаг гээшэ. Энэ хүдэлмэридэ оролдосотойгоор хандажа, һайн дүнгүүдые түйладаг зоотехнигүүд республикадамнай олон болоо.

Һаяхан хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ Министерство 1964 ондо бонитировко һайнаар хэһэн зоотехнигүүдые мүнгэ шангаар шагнаһан байна. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник С. Б. Бадмаев, Зэдын Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой—Г. Я. Эрдынеев, Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой— Ц. Б. Аюшеев, Хоринэ управлениин Хэжэнгын совхозой—М. Н. Баирова, Хяагтын Пограничная совхозой —Л. А. Уварова, Кабанскын Ойморой совхозой зоотехник Ф. Е. Архипов болон бусад хамтадаа 40 зоотехник шанда хүртөө.

В. ШНАЙДЕР.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН промышленность түсэбөө дүүргээ

Россин Федераци доторхи промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукци бүтээн гаргаха, шухала зүйлэй олонхи хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, декабриин 28-да дүүргэбэ.

Республикын арадай ажахы жэлэй түсэбһөө гадуур 300 мянга шахуу тонно шэрэм, 750 мянган тонно булад, 600 мянган тонно бэлэн прокат, 2 миллион тонно түмэрэй руда, 1 миллион тонно нефть, 9 миллион тонно нүүрһэ, 6 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ, арадай хэрэглэмжын нилээд ехэ эд товар абахань.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, промышленна продукциин өөрынь үные хямдаруулха даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ.

ИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

ТҮРГЭН ЗУУРААР, ХЯМДА СЭНТЭЙГЭЭР

Тугал, бирууhуудые жэлэй дүрбэн сагта оролдосотойгоор харууһалжа, зоотехническэ нормын ёһоор эдеэлүүлжэ байха зорилгоор «Заганский» колхоздо тусхай томо фермын эмхидхэгдэһээр хоёр жэл шахуу болонтобо. Тус фермэ айхабтар ехэ ашатай туһатай байһанаа харуулаа. Мүнөө жэлтэй бирууhууд 2,8—3 центнер шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдадаг болонхой.

Һаяхан энэ фермэдэ хүрэжэ, ажал хүдэлмэритэйнь танилсабабди. Декабриин эхеэр фермэдэ 930 тугал, бирау харууһалагдажа байһан. 20 хоногой туршада һаалиин фермэнүүдһээ 56 тугал нэмэжэ асарагдаһан, 144 томо бирууhууд гүрэндэ тушаагдаһан.

—Фермэдэмнай мүнөө үедэ 320 бирау шахан таргалуулгада, 325 бирау түлжүүлгэдэ, 180 жэжэ тугал тусхай харууһалгада табигданхай. Шэнэ жэлэй гаратар 100 толгой, 1965 оной түрүүшын кварталда 110 бирау бэлэдхэлэй пунктда тушаагдахаар таргалуулагдажа байна, — гэжэ фермые даагша Павел Парамонович Иванов мэдүүлбэ.

Шахамалнуудай цехтэ гурбан бүлэг мал харууһалагдана. Бүлэг бүхэндэнь 8—9 һаратай зуу гаран томо бирууhуудые хоёр үхэршэн эдеэлүүлжэ, харууһалжа байдаг. Жэшээнь, Сельверст Филиппов Николай Матвеев хоёр 114 бирау, хашарагуудые шахан таргалуулжа байха зуураа, тэдэнэйнгээ шэгнүүр сүүдхэ бүри октябрьда—888 граммаар, ноябрьда—921 граммаар нэмээжэ шадаһан. Мүн 111 бирау харууһалжа байһан Иосиф Филиппов, Герасим Максимов гэгшэд энэ үедэ малайнгаа шэгнүүр 880—888 граммаар дээшэлүүлээ.

Шахан таргалуулагдажа байһан малда сүүдхэдөө 8,4 тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоол үгтэнэ гэхэ гү, али бируун бүридэ үдэртөө 4 килограмм һайхан үбһэн, 20 килограмм кукурузын силос, 3 килограмм бутаргагдаһан таряа талханай зүйл эдюулэгдэнэ. Белогойнь талаар абтажа үзэбэл, мүн лэ зохисотой. Юуб гэхэдэ, кукурузынь силос карбамидтай холигдожо дарагданхай.

Фермын үхэршэдэй салин хүлһэн малай шэгнүүрэй нэмэлтын зэргээр тогтоогдонхой. Шахамалнуудай шэгнүүрэй нэмэлтын центнер бүхэнэй түлөө үхэршэндэ 12 түхэриг түлэдэг. Тиимэһээ тэдэнэр малаа шадаал һаа һайндар эдеэлүүлхэ, саг соонь уһалха, дулаан байрада, зөөлэн дэбдихэр дээрэ хонуулха гэжэ оролдоно.

Үглөөнэй 6 часта шахамалнуудаа байраһаань гаргажа, тус бүридэнь 1,5 килограмм хүргэхоор үбһэ тэжээл үгэнэ. Удаань 8 час багта арбаад килограмм силос эдюулэгдэнэ. Һүүлээрнь малаа бүлеэн уһаар ундалуулжа, үбһэ силос нэмэжэ үгэнэ. Үдэрэй 3—4 час багаар бирууhуудаа хоёрдохёо уһалжа, таряа талханай зүйл хуурайгаар үгөөд, нормоһоо үлэһэн силос, үбһэн эдюулэгдэнэ.

Малайнь байра соо ороходо һолоомо зузаанаар дэбдинхэй, сэбэр, дулаан байба. Имэ һайн харууһалга, эдеэлүүлгэ дээрэ байһан шахамалнуудынь голиишонхой, бэеэ ялайтар долёожорхинхой харагдана.

—Шэнэ жэлһээ эхилжэ эдэ малдаа һолоомо гидролизно аргаар буйлуулжа, дрожжоор шанаржуулжа үгэдэг болохомнай,—гэжэ фермые даагша нүхэр Иванов мэдүүлбэ.—Мүнөө энэ цехтэ хэрэгтэй зарим түхеэрэлгэнүүд дутаад, ашаглагданагүй.

Тэжээлээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула тэжээлэй единицын килограмм бүридэ малай бэедэ шэнгэхэ 92 грамм протеин хүртэнэ. Тэжээлэй рацион иигэжэ табиһанай ашаар шахамалнуудай шэгнүүрэй нэмэлтын килограмм бүридэ 8,5 тэжээлэй единица гаргашалагдана.

—Хэрбээ шахамалнуудаа саг үргэлжэ дулаан байрада байлгажа эдеэлүүлдэг, харууһалдаг һаа, энэ тэжээл дээрэ шэгнүүрыень бүри ехээр нэмээжэ болохо һэн,—гэжэ малшад айлгана.

Энэнь зүйтэй. Шахан таргалуулагдажа байһан бирууhуудай газаа хүйтэндэ байжа эдеэлхэдэнь нилээд ехэ тэжээл тэрэнэй бэе дулаасуулгада хии гаргашалагдана бшуу. Саашадаа шахамалнуудтаа типовой дулаан байра бүтээхэ тушаа бодомжолхо саг ерээ.

Мяханай энэ фермэдэ үшөө хоёр цех бии. Тугалнуудые түлжүүлдэг цехтэ һаалиин фермэнүүдһээ хоёр һаратай тугалнууд асарагдана. Эдэ тугалнуудые дулаан байрада байлгажа, искусственна аргаар бэлдэһэн, мүн машиндаһан һүөөр эдеэлүүлнэ. Энэ цехтэ 6 һаратай болотороо байхадаа тугалнууд 250—250 литр хэмэл һү уудаг. Тугалнуудые дүршэл шадабаритай хүнүүд харууһална. Тугалшад Алексей Хохлов, Ефрем Иванов гэгшэд жэжэ малаа оролдосотойгоор харууһалжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээдэг. Жэшээнь, ноябрь һарада тэдэнэр тугал бүхэнэй шэгнүүр 583 граммаар сүүдхэдөө нэмээжэ шадаа. Тугалнуудай цех хоёр бүлэгтэ хубаагданхай. Бүлэг бүхэндэнь таһалгаряагүй 90 тугал байжа, тэдэниие хоёр хүн харууһалдаг гуримтай. Тугалнуудай шэгнүүрэй нэмэлтын центнер бүриин түлөө тэдэнэртэ 16 түхэриг салин түлэгдэдэг юм.

6 һаратай болоһон тугалнууд ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй хаража, алдаб үбшэнһөө һэргылхэ тарилга хэһэнэй һүүлдэ түлжүүлгын цехтэ үгтэнэ. Энэ цехтэ гурбан бүлэг тугалнууд байлгагдадаг. Түлжүүлгэдэ табигдаһан бирууhуудта сүүдхэдөө 2 килограмм үбһэн, 20 килограмм силос,1 килограмм бутаргагдаһан таряа талханай зүйл эдюулэгдэнэ. Тус цехтэ бирууhууд 230 килограммтай болотороо байлгагдана.

Эбэртэ бодо малые иимэ гуримтайгаар түлжүүлхэдэ, шахан таргалуулхада угаа зохид байһаниинь ойлгогдоо. Энэ фермэ, байгша ондо гүрэндэ 1.772 центнер үхэрэй мяха тушааха түсэбтэй байбал, тэрэнээ үлүүлэн дүүргэжэ, 2200 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулһан. Малай шэгнүүрэй нэмэһэн центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн үнгэрһэн 9 һарын туршада 62,3 түхэриг байха түсэбтэй аад, тэрэнь 52,1 түхэриг болоо.

Хямда сэнтэй үхэрэй мяха ехээр абадаг болохын тула иимэрхүү томо, тусхай шэглэлтэй фермэнүүдые колхоз, совхозуудта байгуулжа, тэрэнэй ажалые промышленна гуримаар эмхидхэбэл зохисотой гээшэ ха.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ДЭЛХЭЙН НОНИНОЙ ДЭЭЖЭ

СҮЛӨӨТЭ АРАЛАЙХИД БАЯРААР ХАЛИНА

ҺҮҮЛШЫН МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБҮҮД ЖЭНШЭДГҮЙ ДҮҮРГЭГДЭЭ

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ БОГОНО ДЭЭРЭ

ХАЛУУН АНХАРАЛДА ХАБАРХАН ЯБАМААР

ХАНИНАР ЯМАР НОНИНТОЙБ?

ЁНОТО НҮХЭР ТУҺАЛЖАЛ БАЙДАГ

ДЭЛХЭЙН [illegible] ДЭЭЖЭ

Кубын арадай һайндэр

Совет олониитын түлөөлэгшэд декабриин 29-дэ Кремлиин театр соо сугларжа, Кубын революциин илаһаар 6 жэлэй ойе тэмдэглэбэ.

Суглаанай президиумдэ—нүхэд Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Ю. В. Андропов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Ю. И. Палецкис, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Я. В. Пейве, СССР-эй Министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, Совет-Кубын хани барисаанай бүлгэмэй президент, лётчик-космонавт Ю. А. Гагарин болон бусад һууба.

Баярай суглаае КПСС-эй МГК-гай секретарь Н. А. Кузнецов нээгээ. КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов элидхэл хээ. Бүхы түрүү хүн түрэлтэн, Советскэ Союздахи Кубын олон миллион ханинар Кубын арад зонтой хамта тэрэнэй революциин илалтые тэмдэглэжэ байна. Энэ һайндэр бүхы ажалшадта тон дүтэ, хүндэтэй һанагдадаг. Юундэб гэхэдэ, кубынхидай революционно ехэ баатаршалгань мүлжэлгэ ба дарлалтые үгы хэхын түлөө, социализм болон коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлэй түүхэдэ гайхамшаг шэнэ хуудаһа нээгээ гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Гэр байра барилгын № 1 комбинадай хабсаргагша, коммунис ажалай ударник И. И. Логачев, Москва хотын Фрунзенскэ районой № 25 һургуулиин багша М. Л. Хмельницкая гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Кубын ажалшад тушаа совет хүнүүдэй аха дүү ёһоной халуун талархалтай, үнэн зүрхэнһөө хүндэлдэг байһые элирхэйлэн тэмдэглээ.

Кубаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Карлос Оливарес Санчес суглаан дээрэ ехэ үгэ хэлээ.

Цейлоной арадта СССР-эй туһаламжа

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Косыгин Цейлоной Премьер-Министр Сиримаво Р. Д. Бандаранаикада иимэ удхатай телеграмма эльгээбэ: «декабриин 22-ой һүни Цейлоной хойто ба зүүн районуудта ехэ шуурганай болоһонһоо уламжалан гэнтын аюулай тохёолдоһон тухай мэдээсэлые ехэ сошордол шаналалтайгаар дуулаабди. Танай орондо тохёолдоһон энэ уйтралтай дашарамдуулан, Танда, Цейлоной арад зондо совет арадай, Советскэ правительствын үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй талархал мэдүүлнэб.

Советскэ правительство гэнтын аюулда ороһон хүн зондоо туһа хүргэхын тула барилгын материал, медикамент ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые танай мэдэлдэ эльгээхэ гэжэ шиидхээ.

Гэмтын аюулһаа хохидоһон бүлэнэртэ манай шаналал гашуудал дамжуулхые гуйнаб».

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл

Нефтиин ба газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд нефть абаха, газ гаргаха ба үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Манай орон нёдондо жэлэйхиһээ 17 миллион тонноор ехэ нефть, 19 миллиард кубометрээр ехэ газ энэ жэлдэ абаа.

* * *

Үнгэтэ металлургиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд зэд, алюмини, туулга, цинк болон бусад олон янзын үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.

* * *

Хүнгэн промышленностиин предприятинуудай, культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэл хангадаг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд арадай хэрэглэмжын эд товарай талаар хүн зоной улам ехэ болоjo байгаа эрилтые эрхим һайнаар хангахын түлөө тэмсэн, олон янзын шухала продукци гаргалгын жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ.

2 миллиард 900 миллион түхэригэй ашаг

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажалай ба салин хүлһэнэй асуудал эрхилдэг Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ А. Н. Волковтой хөөрэлдөөн декабриин 29-дэ радиогой «Һүүлэй һониин» гэһэн үдэшын мэдээсэлнүүд догор дамжуулагдаа. Манай орон доторхи нилээд олон хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн нэмэхэнь гэжэ хөөрэбэ.

9 миллион үлүүтэй хүн майн 1 хүрэтэр дээшэ салин хүлһэ абадаг болохо. Эдэнэй салин хүлһэ нэмээхын тула 1965 оной бюджедээр 2 миллиард 900 миллион түхэриг гэхэ гү, али энэнэй урда тээ хараалагдаһанһаа 900 миллион шахуу түхэригөөр нэмэжэ табигдаха байна.

Электрификациин шухала шата

Минскэ Вильнюс хоёрой хоорондо 330 киловольт хүсэтэй электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини декабриин 29-нэй һүни ашаглалгада оруулагдаа. Тиигэжэ СССР-эй баруун-хойто зүгэй нэгэдхэмэл энергетическэ холбоон, татагдажа дүүрэбэ. Электрын элшэ хүсэнэй энэ дүхэригтэ Белоруссиин, Литвагай, Латвиин, Эстониин ба Ленинградай областиин электростанцинууд ток үгэнэ.

Энэ холбоон 22 миллион хүн зонтой 1 миллион дүрбэлжэн километр территори дээрэ электрын элшэ хүсэ дамжуулан түхээхэ юм.

ЭХЫНГЭЭ ЮРӨӨЛӨӨР, ЗҮРХЭНЭЙНГӨӨ УРЯАЛААР

СЭБ СЭХЭЭР ҮЙЛСЭТЭҺЭН пролёдой хоёр талаарнь мантан томо механизмууд, оньһото орёо машинанууд зэлэ татан жэрылдэнэ. Тэдэнэй дэргэдэ хүдэлмэриин тусгаар хубсаһатай хүнүүд забда залигүй ажалланад. Олонхи хүдэлмэришэдэй хажууда «Коммунис ажалай ударник», «Социалис мүрысөөндэ илагшада» гэжэ алтан үзэгүүдээр бэшээтэй улаахан тугханууд харагдана. Сонхоор ороһон үбэлэй наранай элиһэ гэрэлдэ дайрагдахадаа, тэдэ тугханууд бүришье гоёор толотон ялархадал гэнэ.

— Сортоото ажалай суурян, солото хүнүүдэй хүдэлөөн имэл һайхан ха юм даа,— гээд мланадаар сугтаа ябалсаһан заводой парткомой секретариин орлогшо Максим Еремеевич Тугутов бүхэриг бэрхэ хүдэлмэришэдэй эршэтэ хүсые харахадаа үнэн зүрхэнһөө баярлана.

Удаашьегүй хүдэлмэриин үдэрэй халаандай түгэсхэл сонгосхогдоно. Тингэбэшье һаань, урданайнгаа танил хүн, суута хүдэлмэришэн, строгальщик мэргэжэлтэ коммунист Евгений Григорьевич Курочкинай ажал хүдэлмэриинь үрэ дүнгөөр һонирхохо хүсэлэнтэйбди. Тэрэ доро хүдэлмэришэдэй хадлан соо бүтээһэн ажалай дүн согсологдожо, хүн бүхэнэй дүүргэлтэ самбарта бэшэгдэнэ. «Строгальщик Е. Г. Курочкин декабриин 17-ной үдэр даабаряа 124,6 процент дүүргэ, хэһэн продукциинь шанар эрхим» гээд тэндэ аржытар бэшээтэй. Тус цехэй үдэрэй халаанда хүдэлһэн хүдэлмэришэдэй дунда нүхэр Е. Г. Курочкинһаа эрхим һайнаар ажаллаһан, нормоёо холо үлүүлэн дүүргэһэн нэгэшье хүн байбагүй.

Инструментальна энэ цехэй начальник Иван Иванович Воронин суута энэ хүдэлмэришэнние ажалайнь энэ амжалтаар магтаад, амарха сагаа хүхюу сэнгэлигээр, ажала тэнигээр үнгэргэхыень хүсэбэ.

— Мүнөө үдэшэлэн городойнгоо оперо, баледэй театрта ошожо, дахинаа «Ангар гоохон дүүхэй» гэжэ балет хараха һанаатайб,—гээд Евгений Григорьевич цехэйнгээ начальнигта бэһал баяртайгаар харюусана. Мүнөө үе сагаймнай хүдэлмэришэн уладай мэдэрэл болбосоролойнь шэнжэ шанар имэ гүнзэгы баян болонхой ха юм даа.

Евгений Григорьевич Курочкин түрэл республикымнай индустриин гигант болохо Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилдаг заводто аяар 1935 онһоо хойшо таһалгаряагүй хүдэлжэ байдаг.

— Тиихэдэ оройдоол арба юһэтэй болоод ябаа һэм, мүнөө табиндаа ойртожо ябанаб. Үнгэрһэн энэ үе соо Улаан-Үдэ хотомнай, республикамнайшье гайхахаар, танихаар бэшэ ондоо болоо, үдэрһөө үдэртэ урган хүгжэнэл. Мүнөөшье хүла хаанагүй томо томо промышленна предприятинууд, элдэб янзын гэр байшангууд олоороо бодхоогдожол байна,—гэжэ тэрэнэй хөөрэхэдэ даган баясаха сэдьхэл хүрэхэ юм.

НЁДОНДО ЛОКОМОТИВ-ВАГОН заһабарилгын завод эгээл түрүүшынхеэ тепловозуудые заһабарилха болобо. Омск хотоһоо заһабарилхаар эльгээгдэһэн тепловоздо хэдэн олон— арбаад, зуугаад орёо детальнуудые харуулдажа, тааруулха хэрэгтэй болобо. Харин тэдэнэй олонхидынь энэ инструментальна цехтэ тудаа. Цехэй начальник И. И. Воронин бүтээгдэхэ зүйлнүүдэй зурагуудтай танилсахадаа, эгээл бүхэнүүдыень илгажа абаад, Евгений Григорьевичто тэдэнние хэхыень даалгаа бэлэй.

Нүхэр Курочкин харюусалгатай энэ даабаридаа үнэн зүрхэнһөө хандажа ажаллаа. Тэрэ өөрөө халаандаа үглөөгүүр эртүүр ерээд, станогоо дахин дахин шалгадаг, харуулдаха юумэнүүдэйнгээ түхэл маягынь һайса шэнжэлжэ, шэртэжэ үзэдэг байгаа. Юуб гэхэдэ, тепловозой энергетическэ хүсэнэй системын механизмууд электровозойхиһоо тад ондоо байшоо. Тиимэ дээрэһээ гансал станогоо зүбөөр тааруулхаһаа гадна, харин үшөө тусгаар харуулнуудые бэлдэхэ хэрэгтэй болоо һэн. Эдэ бүгэдые бүри гүйсэдөөр бэлдэжэ эхилһэн. Тиигээд байхадаа Евгений Григорьевич харюусалгатай энэ даабаряа аяар арбан хоногоор уридшалан дүүргэһэн юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, ажалай амжалта тэнгэриһээ өөрөө буужа гү, али газар дороһоо өөдөө бултайжа гарадаггүй. Орьёлмо ажалай онсо «нюусынь» ухаалан таажа, заримдаа үдэр, һүниие илгангүй, эсэшэ сусашагүйгөөр, абьяастайгаар хүдэлһэнэйл аша үрөөр амжалта туйлажа, алдар солотой болодог шуу. Евгений Григорьевич халаанайнгаа, һара бүхэнэйнгөө даабариин дүүргэлтые ямаршье сагта 115—120 процентһээ доошонь оруулжа үзөөгүй, өөрынгөө хүдэлдэг хоёр станогуудые хүсэн соонь хэрэглэдэг хүн ха юм.

Нүхэр Курочкин ямаршье сагта ажал тухайгаа һанаашархажа, үглөөдэр хайшан гэжэ үшөө олон деталь мүлихэ, шанарынь бүри һайжаруулха гээшэб гэжэ шэбшэн ябадаг. Шэнэ онол арга, дүй дүршэл шудалхые угаа оролдодог шуу. Тиихын тула тэрэ жэл бүхэндэ арба гаран газетэ, журналнуудые захижа абадаг, тэдэнээ шуналтайгаар уншадаг байна. Гадна долоон үдэрэй туршада заводойнгоо парткомой библиотекэдэ гурба-дүрбэ дахин ошожо, элдэбын техническэ литературатай танилсадаг заншалтай.

Түрүү хүдэлмэришэн 1964 оние эрхим амжалтаар үнгэргэжэ байнхай. Байгша оной ноябрь һарада жэлэйнгээ үйлэдбэриин даабарие дүүргээд, мүнөө декабрь һарада шэнэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа гараба. Тиихэдэ долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан ажалай бүтээсые Евгений Григорьевич үнгэрһэн 1963 ондо дүүргээ һэн. Мүн энэ нүхэрнай уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, энэ жэлдэ арбан гурбан үнэтэ дурадхалнуудые оруулжа, юһыень үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэнхэй. Эдэ дурадхалнуудынь долоо мянгаһаа үлүүтэй түхэригэй арьбалалта хэхэ арга олгоо.

1944 онһоо хойшо КПСС-эй гэшүүн, хүдэлмэришэн-харуулдагша Евгений Григорьевич Курочкин — республикымнай суута хүдэлмэришэдэй нэгэн мүн. Аяар гушан жэлэй саада тээ түрэл эжынгээ «хүбүүмни, һайн һайханаар ябажа, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлаарай!»— гэжэ юрөөһэн юрөөлынь мүнөөшье мартаагүй ябаһаар.

Д. ШАГДУРОВ.

Түнхэнэй аймагай Торийн лекторнүүдэй группынхид. Лекторнүүдэй группые даагша, эндэхи һургуулиин һуралсалай талаар директорэй орлогшо Е. Н. Бурлова лекторнүүд Т. М. Сафьянов, Е. Х. Храмцов гэгшэдтэй удаадахи хэшээлдээ бэлдэжэ байһаар зураг дээрэ харуулагдана. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МАНАЙ ХАНИ—ПОЛИТГЭГЭЭРЭЛЭЙ КАБИНЕТ

Түнхэнэй промкомбинадай партийна эхин организациин эмхидхэһэн политическэ кружогто пропагандистаар хүдэлнэб. Эндэ хори гаран хүнүүд һурадаг. Эдэнэй олонхинь коммунистнууд юм. Сэхыень хэлэхэдэ, түрүүшын хэшээлнүүдтэ һуралсагшад ехэ үсөөнөөр ябадаг һэн. Имэ баримтые зайсуулхын тула тусгаар партийна суглаа татажа, политическэ һуралсал һайжаруулха тушаа асуудал зүбшэн хэлсэһэн байха. Тэрэнэй һүүлээр эндэхи промкомбинадай хүдэлмэрилэгшэд политическэ эрдэмээ олоороо дээшэлүүлдэг, кружогойнгоо хэшээлдэ эдэбхитэйгээр ябалсадаг болоо.

Пропагандистнуудай хүдэлмэридэ хүдөөгэй партийна комитедэй политическэ гэгээрэлэй кабинет горитойхон туһаламжа хүргэдэг. Энэ кабинет соо ерэхэдэ ажалшадай политическэ һуралсал хайшан гэжэ эмхидхэхэб, ямар темээр юун тухай онсолон хэлэхэб гэһэн методическа заабаринууд тусгаар столнууд, тагуud дээрэ табяатай байдаг. Тэрээнһээ гадна энэ кабинедые даагша Вера Лукьяновна Гантимурова кружогто һуралсагшадай үзэхэ темэ бүхэнөөр методическа заабаринуудые аймагай газетын типографи соо хэблэжэ, пропагандистнуудта эльгээжэ байдаг. Тэрэнь тон һайн. Яахадааб гэхэдэ, пропагандистнуудай хүдэлмэрие нилээд хүнгэдхэнэ, хэшээлээ энэ тэрэ темээр хайшан гэжэ үнгэргэхэб гэһэн заабари болоно ха юм.

Хүдөөгэй парткомой политическэ гэгээрэлэй кабинет хирэ хирэ болоод политкружогуудай пропагандистнарай семинар зарладаг байна. Эдэ семинарнууд дээрэ һуралсалай жэлэй туршада соо үзэхэ темэнүүдээр теоретическэ лекцинүүд уншагдадаг. Тиихэдэ дүй дүршэлөөр баян пропагандистнууд ажалшадай политическэ эрдэм мэдэсые хайшан гээд дээшэлүүлдэг тухайдаа хэлэжэ үгэдэг юм. Имэ семинарнууд манай хүдэлмэридэ яһала ехэ туһаламжа болоно.

Түнхэнэй хүдөөгэй парткомой соёл сурталай таһагай хүдэлмэрилэгшэд политкружогуудай хэшээлнүүдтэ өөһэдөө байлсажа, пропагандистнуудай хүдэлмэри хинан шалгадаг, тэдэнэртэ һайн һайн зүбшөөл, заабаринуудые үгэдэг. Жэшээнь, минии хүдэлмэридэ парткомой пропагандист нүхэр Тугутов нилээд ехэ туһа хүргэдэг.

Промкомбинадай ажалшад һуралсалай программа соохи темэнүүдые шудалхаһаа гадна, СССР-эй Верховно Соведэй мэнэ һаяхан болоһон сессиин материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай элидхэлые кружогой нэгэ хэшээлдэ шудалһан байнабди.

Теоретическэ асуудалнуудаар хэшээл үнгэргэхэдөө республикын, аймагай, мүн предприятиин шиидхэжэ байһан гол зорилгонуудтай нягтаар холбодогобди. Тиигээгүй һаа кружогой хэшээл һонигүй, хүн зоной дура сэдьхэл татахагүй шэнги байдаг. Колхоз, совхозой, мүн промышленна предприятиин үйлэдбэриингөө түсэб хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тухай материалнуудые мүн лэ политическэ гэгээрэлэй кабинет соо олодогбди.

Политическэ кружогой хэшээл дээрэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй лекци, элидхэл хэдэг байгаа һаа ехэ һайн һэн. Яахадааб гэхэдэ, политическэ эрдэмээ дээшэлүүлжэ байһан хүнүүд өөһэдөө үйлэдбэри дээрэ хэр зэргэ ажалланабибди гэжэ һайса мэдэхэ бшуу. Январь һара соо манай кружогой нэгэ хэшээл дээрэ промкомбинадай директор нүхэр Ц. Б. Балдуев үйлэдбэриин түсэб хэр зэргэ дүүргэгдээб, коммунистнуудай үүргэнь ямар байгааб гэжэ хөөрэхэ байна.

Бидэнэй, пропагандистнуудай хүдэлмэридэ үзэгдэдэг дутуу дундануудые элирүүлхэһээ гадна, хүдөөгэй парткомой политическэ гэгээрэлэй кабинет бэрхэ пропагандистнуудай дүй дүршэл согсолжо байдаг. Имэ хүнүүд тухай аймагай «Саяан» газетэдэ хододоо бэшэгдэдэг.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, политическэ гэгээрэлэй кабинет аймагай бүхы пропагандистнуудта али болохоор туһалжал байдаг.

Б. ШИРЕТОРОВ,
кружогой пропагандист.

ТАРЯАЛАНГАЙ ГАЗАРЫЕ ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛХА

ШЭНИИСЫН ГАЗАР ХОРООГДОХОГҮЙ

Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг ажахынууд таряан ажалые яажа эрхилхэ болоноб? Энээн тушаа зарим мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд олон ондоо һанамжануудые оруулдаг. Һүүлэй үедэ таряалангай ямараар хубаарилагдаха байһан тухай олохон бэшэгүүд центральна газетэнүүдтэ толилогдоо. Оронойнмнай зарим хизаар, областьнууд, зарим ажахынууд таряан ажалаа хүгжөөхэдөө нютаг нютагайнгаа онсо илгаае хараадал абана бшуу.

Энээнтэй хамта манай республикын колхоз, совхозуудташье ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Таряалангай газар хубаарилхадаа саашадаа хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абаха зорилго табина бшуу. Жэшээ болгон республикымнай томохон ажахынуудай нэгэн болохо, «Эрдэм» совхозые хараябди. Энэ ажахы таряан ажал ехэтэй. Илангаяа шэниисэ эндэ ехээр таригдажа, ургасань жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Хэрбээ 1963 ондо тус совхоз хамта 117 мянган центнер ороoho таряа абаһан байбал, 1964 ондо арба гара мянган центнерээр ехые гэхэ гү, али бүхыдөө 128 мянган центнер хуряаһан байха юм.

«Эрдэм» совхоз адууһа мал олонтой. Элдин тала дайдаарнь 36 мянган хонид, 5,5 мянган эбэртэ бодо мал бэлшэн атарлажа байдаг. Гурба мянга гаран гахай харууһалагдана. Эдэ олон мал барижа байхада талха таряа ургуулагдажа байха ёһотойнье. Тэрээнһээ гадна, хэды ехэ газарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаха байнаб! Тиимэһээ совхозойхид opooho таряа абалгые урда жэлэйхиһээ заахашье доошолуулангүйгөөр, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тарижа, ниитын адууһа малда элбэг тэжээл бэлдэжэ байха гэжэ шиидэбэ.

Тус совхоздо таряалангай газар ямараар хубаарилагдахаб? Энэ асуудалда совхозой главна агроном В. И. Ижевский иигэжэ харюусана:

— Шэниисэ—opooho таряанай дээжэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиимэһээ таригдадаг газарыень жэл бүри ехэ болгохобди, хороохогүйбди. Һүүлэй жэлнүүдтэ тарилгань нилээд үргэдхэгдэһэншье байха. Хэрбээ 1962 ондо бүхы таряалангаймнай 29 хубида шэниисэ таригдадаг байбал, 1964 ондо 46,6 процентдэ хүргэгдөө һэн. Теэд шэниисэмнай гансал эдеэ хоолой зүйлдэ ородог бэшэ, мүн малай шанар һайнтай тэжээл болодог ха юм. Саашадаа үшөөл үргэн ехэ талмайда таридаг болохобди. Га бүриһөө 18 центнерһээ доошо бэшэ ургаса үгэдэг «Онохойская-4», «Скала» һортын үрэһэн хэрэглэгдэдэг болохо. Тиигээ һаа, ниитынгээ олон тоото малые талха таряагаар хангаха аргатайбди.

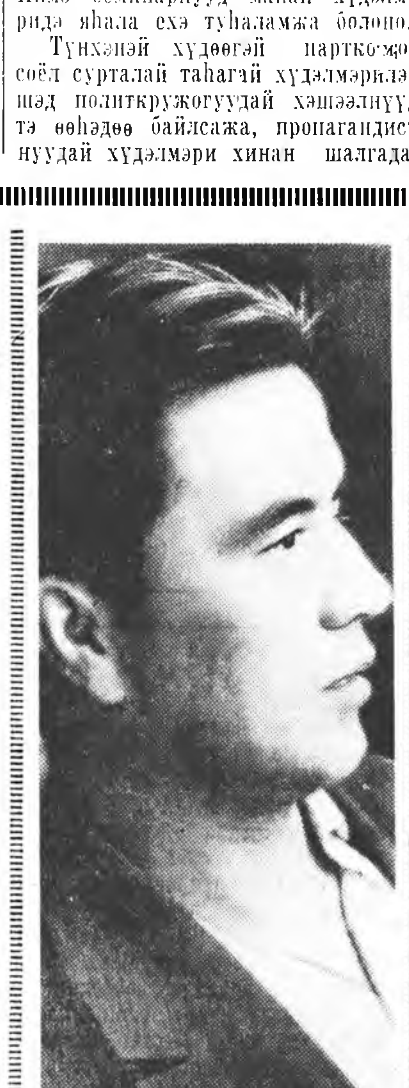
Таряалангай газар хубаарилха үедэ, шэниисэ тариха газар заахашье хороогдохогүй бшуу. Главна агрономой тиигэжэ хэлэдэг зүб. Тэрэнэй хажуугаар кукуруза, горох, обёос гэхэ мэтэ ургамалнууд яажа таригдаха байнаб? Урдань тэды эды газарта кукуруза таригты гэһэн захиралта имагтал дээдэ зургаануудһаа буудаг һэн. Теэд түсэб дүүргэхын тулада кукуруза ургахашьегүй газартa тэрэниие абаашаад лэ таридаг һэн. Мүнөө тиимэ ябадал «Эрдэм» совхоздо гарахагүй. Кукурузын ургахаар лэ үрэжэлтэй газар шэлэн олоод, энээнһээ урагша таригдадаг газараа зарим тэды хороожо, 970 гектарта ургуулжа байхаар хараалба. Тиихэдэ 1964 ондо 700 гектарта горох таригдаһан байгаа. Белогой зүйл ехэтэй энэ ургамал хододоо таригдажа байхаар зүбшэгдөө. Шанарынь гансал энээгээр хизаарлагданагүй, харин горох тарихада таряалангай газар һайжардаг, үрэжэлтэй болодог байна бшуу.

Обёос тушаа имэ. Эндэхи эрхэ байдалда обёос гектар бүриһөө 14—16 центнер ургаса үгэдэг. Энэнь һайн! Ушар имэһээ тарилгынь газар зарим тэды үргэдхэгдэхэ байна. Тиигээд ургасыень бүри дээшэлүүлхын тулада һайн сортын үрэһэн шэлэгдэжэ, тарилга хэгдэхэ юм.

Ниитынгээ малда элбэг тэжээл абаха зорилго табяад, «Эрдэм» совхозойхид имэ хэмжээнүүдые хараална гээшэ. Таряалангай газарые зүбөөр хубаарилһанайнгаа һүүлдэ газараа үшөөл үрэжэлтэй һайн болгохын хойноһоо тэмсэнэ. Мүнөө үедэ совхозойхид 16 мянган тонно наг шэбхэ таряалан дээрээ гаргаа.

Н. ЗАЙЦЕВ.

Мухар-Шэбэр.

Ивалгын туршалгын ажахын луговод Петр Владимирович энэ жэлдэ 230 гектар сабшалангһаа гектарай 32 центнер үбһэ хуряан абаа. Энэ хүмнай мүнөө сабшалан дээрэ наг шэбхэ тарааһаар.

МАНДА ТУҺАЛАМЖА ХЭРЭГТЭЙ

(Яруунын «Победа» колхозой луговод Цыреновэй хөөрөөнһөө)

Хони, малаа олошоруулхадамнай үбһэн саашадаашье хэрэгтэй байхань хэлсэшэгүй. Бидэ, гурбан үбгэд, колхозойнгоо сабшалан һайжаруулха, үбһэ ногоо ехээр ургуулха гэжэ оролдожо ябагшабди. Һубаг, ханааб татажа, сабшалангаа уһалдагбди. Тиигэжэ зарим газарһаа гектарай 28—30 центнер үбһэ энэ жэлдээ абаа һэмди.

Теэд саашадаа энэ янзаараа ажаллажа, юумэнэй урда орохомнай бэрхэтэй болонхой. Колхозой бүхы сабшалангые 3—4 хүнэй һайжаруулжархиха гэхын аргагүй. Тиимэһээ хойшодоо колхоздоо трактор, машинануудаар зэбсэглэгдэһэн луговодуудай хүсэтэ бригадануудые бии болгохо саг ерээ гэжэ һанагдана.

Манай нютагта Маарагта гэжэ үрэжэлтэ баян нуга бии. Эндэһээ урдань 27 мянган центнер үбһэн абтадаг байһан юм. Мүнөө оройдоол 7 мянган центнертээ орошоо. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, бидэнэр ахэ, эсэгынгээ эдлэжэ байһан утэг сабшалан хэрэглэхэеэ болижо, тэндээ шэбхэ гарганагүйбди, хүсэд һайнаар уһалнагүйбди.

Сабшалан дээрэ гаргаха гэхэдэ аргал шэбхэ хомор гэлсэдэг. Энээниие зүбшөөхын аргагүй. Гансахан адууһа малай зуһалан дээрэһээ хабартаа хэды ехэ аргал шэбхэ гаргажа болохоб.

Ерэхэ жэлдэ манай Маарагта гол дээрэ ехэ сөөрэм баригдахаар хараалагданхай. Энэ тон һайшаалтай. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлениин хүсөөр, колхозой туһаламжаар энэ ехэ хүдэлмэри амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга бии.

Мүнөө дээрээ колхозой луговодуудта хүрзэһөө ондоо ямаршье машина, зэмсэг байхагүй. Ядахын сагта һубаг малтаха морин плуг бэдэрхэдэ олдохоёо болёо. Сабшалан дээрэ ургаһан һөөг, бургааһа угы хэхэ гэхэдэ тусхай машинанууд байдаггүй. Химическэ арга, гирбицид хэрэглэжэ үшөө захалаагүй байнабди.

Юрэдөө луговодуудай хүдэлмэридэ ехэхэн лэ анхарал табиха, бидэнэрэй хүдэлмэрие оньһожоруулха гэжэ оролдохоор болоо гээшэ.

ЦЕЛИННЭ ХИЗААРАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Һаяхан Павлодарска алюминиевэ-шабар-шоройн завод түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Мүн бэшэшье томо промышленнна предприятинууд ашаглалгада орохонь. Целиннэ хизаарай Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшын орлогшо Михаил Шуркин Целиннэ хизаарай промышленностиин хүгжэлтэ тухай АПН-эй корреспондентдэ иигэжэ хөөрэбэ.

Арбан жэлэй саана Хойто Казахстанай талануудта шэнэ совхозууд бии болоод эхилээ һэн. Мүнөө эндэ промышленна томо предприятинууд байгуулагдана. Гансахан энэ жэлдэ зуугаад завод, фабрика болон цехүүд хүдэлжэ эхилхэ. Советскэ Союзда Урааһ болон Туваһаа асбестын абтадаг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэниие мүнөө манайшье хизаарта үйлэдбэрилхэнь. Джетыгаринска асбестын комбинадай түрүүшын ээлжээн һаяар, нэгэ хэды неделиин болоод, ашаглалгада орохо юм. Жэл соо хоёр зуун мянган тонно продукци гаргаха шадалтай.

Хизаарай эгээл үнинэй предприятинуудай нэгэн болохо Экибастузска шулуу нүүрһэнэй бассейн жэлэй гурба миллион тонно үйлэдбэрилхэ шадалтай үшөө нэгэ разрез ашаглалгада оруулхань. Карагандагай шулуу нүүрһэшэдэй бүхыдөө малтан абадагай шэнээн, 45 миллион тонно шулуу нүүрһэ жэл бүри үгэхэ, дэлхэй дээрэхи эгээл хүсэтэй разрез баригдажа байна. Тон ехэ хүсэтэй карьертэ түрүү техникэ болон технологи хэрэглэгдэхэ. Энээн дээрэһээ эндэхи шулуу нүүрһэн тусхай шанартай болохо.

Соколовско-Сарбайска шанаржуулгын комбинадта жэл соо 19 миллион тонно түмэрэй руда абана, эндэ нэмэлтэ хүсэн ашаглагдахаяа байна. Тус гигантһаа холо бэшэ, тон хүсэтэй Лисаковско шанаржуулгын комбинадай барилга эхилэнхэй. Ермак городто тусхай түмэрэй томо завод баригдажа байна.

Хүдөө ажахын түүхэй эд болбосоруулха хэдэн олон предприятинууд: Кустанай болон Кокчетавта мяханай комбинадууд, Целиноград ба Петропавловскда хилээмэнэй заводууд, Таинчада, Иртышскдэ Павлодарта һүнэй заводууд баригдажа байнхай.

Хизаар доторхи хотонууд ба хүдэлмэришэнэй тосхонуудта һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо шэнэ заводууд, фабриканууд, комбинадууд, цехүүд бии болоо. Целиннэ хизаартахи промышленна барилгада табигдадаг капитальна мүнгэ зөөриин хэмжээн улам нэмэнэ. 1959 ондо 89,3 миллион түхэриг капитальна һомололгын мүнгэ хэрэглээ һэмди, энэ жэл 177 миллион түхэриг хэрэглэхэбди. Ерэхэ жэлдэ үшөө ехые гаргашалхаар хараалагдана.

Долоон жэлэй хугасаа соо целиннэ хизаарта промышленностиин хэдэн һалбаринууд шэнээр байгуулагдаа (жэшээнь, түмэрэй рудагай, асбестын, үнгэтэ металлургиин, шанаржуулан болбосоруулгын промышленность).

Павлодар (энэмнай Казахстанай энергетическэ центр болохо юм) химическэ комбинат ерэхэ жэлдэ баригдажа эхилхэ. Нефть болбосоруулгын заводой, бэшэшье предприятинуудай барилгын ээлжээн эхилхэнь.

Целиннэ хизаар улам аграрно-промышленна болоно. Хизаарай арадай ажахын олон һалбаринуудай үйлэдбэрилгын гурбанай нэгэ хубиие манай промышленность эзэлнэ. Байгша оной арба һара соо Арадай ажахын соведэй предприятинууд 489 миллион түхэригэй продукци үгөө. Ерэхэ жэлдэ продукци гаргалга 700 миллион, 1970 оной һүүл багта 1 миллиард 850 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ.

Манай индустриин продукци гансахан бүхэсоюзна бэшэ, мүн дэлхэйн оршондо гараад, олохон хари гүрэнүүдтэ худалдагдана.

Мүн харин оронуудһаашье горитой юумэ худалдан абадагбди. Манай хэдэ хэдэн предприятинуудта Чехословакиһаа, Германиин Демократическа Республикаһаа, Венгриһээ, Польшоһоо асарагдаһан түхеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ. Атбасар болон Джетыгар гэжэ районно центрнүүдтэ баригдажа байһан мяханай комбинадууд шведскэ түхеэрэлгээр хангагдана. Хари гүрэнэй технологическа түхеэрэлгэ Павлодар, Иртышск болон Таинчада баригдажа байһан һүнэй шэнэ заводуудта табигдаа. Горно предприятинуудта ЧССР-эй, ГДР-эй электровозууд хэрэглэгдэнэ.

Индустриин хүгжэхэтэй хамта шэнэ городууд, хүдэлмэришэнэй посёлогууд бии бололсоно. Хизаарай баруун хойто зүгтэ нүүрһэнэй Рудный гэжэ город тогтоо. Шулуу нүүрһэшэдэй город Экибастуз, асбест малтагшадай город Джетыгар, энергетигүүдэй, металлургнуудай город Ермак болон бусад олон городууд үргэдэнэ, ургана. Һүүлэй табан жэл соо целиннэ промышленностиин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай шэнэ байранууд баригданхай.

(АПН).

Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйл бүтээдэг завод жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид декабриин 26-да дүүргэбэ. Энэ заводой шаажан гүйлгэгдэһэн амһарта хэдэг цехэй шата[illegible]ша, коммунис ажалай ударник Ульяна Георгиевна Степанова заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Нүхэр Степановагай бүтээһэн ажал ходол һайн шанартай байдаг. Зураг дээрэ: нүхэр Степанова ажалдаа.

[illegible]АНТАЕАН фото.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДААР

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ХЭД БЭ?

Манай аймагай совхозуудай партийна комитедүүд коммунистнуудые үйлэдбэриин гол һалбари болохо мал ажал дээрэ олоор хүдэлгэхые ехэ оролдоно. Энэ талаар зарим тэды алхамууд урагшаа хэгдэбэ. Мүнөө үедэ совхозуудай бүхы коммунистнуудай 76 процентнь мал ажалдахи янза бүриин ажал хүдэлмэри хэжэ байдаг. Эдэнэй олонхинь һаалишадаар, хонишодоор, мал адуулагшадаар хүдэлдэг юм.

Мал ажалай гол шухала участогууд дээрэ малшадаар хүдэлдэг коммунистнууд алишье талаараа түрүү зэргэдэ, ажал дээрээ амжалта туйлажа, ажахынгаа баялигые арьбадхахын хойноһоо оролдожо ябадаг. Һаалишадые хараад үзэел даа. Үнгэрһэн 11 һарын дүн гаргаад байхада социалис мүрысөөндэ коммунист һаалишад түрүүшын һууринуудые эзэлнэ. Жэшээнь, Хэжэнгын совхозой урданай һаалишан Ю. И. Дамбаева 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2350 килограмм һү һаагаад байна. Һааһан бүхы һүнэйнгөө жэшээгээр И. С. Цырендылыкова Хэжэнгынгээ совхоз соо эрхимлээ. Энэ коммунист эхэнэр 11 һарын туршада бүхыдөө 412 центнер һү һаагаа бшуу. Энэ совхозой һаалишад коммунистнууд И. Жигжитова, Н. Галсанова, А. Золтоев гэгшэд даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг ёһо гуримтай.

Бусадшье совхозуудта имэ бэрхэ һаалишад коммунистнууд олон. Үнеэдые оньһон аргын хүсөөр һаадаг мастер, Анаагай совхозой һаалишан Д. Б. Сахияевагай амжалта ехэ. Машинаар 32 үнеэдые һаажа байдаг энэ малшан жэлэй үнгэрһэн үедэ хамтадаа 52200 килограмм һү һаагаа бшуу. Имэ ехэ һү һааһан хүн бүхы Хори соо үгы гээшэ. Партиин гэшүүд С. Ширапова (Анаагай совхоз), Ц. Дашиева (Чисаанын совхоз) болон бусадай жэшээтэ ажал магтамаар.

Мал бэлшээн таргалуулха мэргэжэл шадабаритай болоһон адуулагшад мүн лэ олон болоо байна. Тэдэнэй манлайда коммунистнууд Д. Цыдендоржиев (Анаа), Ц. Батуев (Чисаана), И. Мартынов (Хүрбэ) болон бусад гаранхай. Эдэ нүхэд зунай бэлшээриин, үбэлэй шахалганайшье үедэ даажа абаһан малаа эрхимээр таргалуулжа шададаг байна.

Хонишод коммунистнуудай нэрэ алдарые дурдаагүйдэ аргагүй. Тэдэнэр гомдохо бшуу. Үдын совхозой хонишод Д. Холхоев, Г. Скворцов, Анаагай совхозой— О. Тагаров, С. Сойжонов, Хэжэнгын совхозой—Б. Цыбикова (хүдөөгэй парткомой гэшүүн) гэгшэд түл абалгаараашье, нооһо хайшалалгаараашье хамагые илаһан жэшээтэй.

Совхозуудай парткомууд ажалдаа шалгарһан коммунистнууд малшадай дүй дүршэлые согсолжо харуулха, тэдэнэй жэшээе олоной хэрэг болгохо гэжэ оролдоно. Энэ талаар Хэжэнгын совхозой парткомхадаа бүришье ашаг үрэтэй хүдэлмэри бэелүүлнэ.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Хориин аймаг.

СЕКРЕТАРЬНАР ҺУРАЛСАНА

Партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэрине һайжаруулха, тэрэниие үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор, нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэн ябуулха хэрэгтэ анхарал түсгаар хандуулагдана. Нэн түрүүн аймагай колхозуудай, эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарые партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ һургаха, мэдэрэл шадабариинь улам дээшэлүүлхэ гэжэ оролдогдоно. Үшарынь партийна эхин организацинуудта һая үнгэргэгдэһэн тоосоото-һунгалтын суглаануудай һүүлээр секретарьнараар олон шэнэ нүхэд һунгагдаа.

Тиимэһээ партийна эхин организацинуудай секретарьнарай һуралсаха саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг семинар эмхидхэхэ гэжэ аймагай парткомой бюро тусхай шиидхэбэри абаа һэн. Тэрэ семинарта һураха хүнүүд партийна хэрэг хүтэлбэриие шудалха, түрүү дүй дүршэлнүүдтэй танилсаха, халан абаха зэргэтэй. Парткомой аппарадай харюусалгата хүдэлмэришэд партийна хүдэлмэридэхи шэнэ шэнэ һонинууд, онол аргануудтухай секретарьнуудта хөөрэжэ үгэхэ байна.

Тус семинарай түрүүшын хэшээл декабрь һарада үнгэргэгдэбэ. Удаадахи хэшээл хадаа январиин эсэс багаар зарлагдахаар тодорхойлогдонхой.

Н. НИМАЕВ.
Ахын аймаг.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 31.

Сэхэхэн hуухан басагахадай
Сэлмэгхэн нюдэдые шэртэгты.
Соёл эрдэмые дабуулдаг
Согтой дүрбэн ханинар.

Дүүжэн дээрэш наадахадаа
Дүрбүүлэн ходо сугтаал даа.
Түргэн санын урилдаанда
Түрүүлжэл ерэдэг ханинар.

Елүүр дээрэ халтиржа,
Ехэл гоёхон зураг
hиилэн хээлэн гаргадаг
hэргэг хурдан ханинар.

Габшагай бүмбэгэ дэгдэн,
Гарнууд дээгүүр хатарна.
Газарта унагаангүй сохидог
Гүлмэр дүрбэн ханинар.

Үнгэ сагаан торгон
Үнгын утаhаар эбхэрнэ.
Угалза бүтээн миhэрнэ
Уран дүрбэн ханинар.

Хүхюу хүгжэм зэдэлжэ,
Хүнэй зүрхэ ээлээ.
Хонгёо дуугаа татаа
Хонгор дүрбэн ханинар.

«Таба» «дүрбэ» гэhые
Табюулжал, абажа ябадаг
hургуули соогоо суутайхан
hурша шуран ханинар.

Сэхэхэн hууhан басагахадай
Сэлмэг нюдэдые шэртэгты.
Үглөөдэрынь hайхан даа,
Үелжэл ябахал ханинар.

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

hУРАГШАД АЯНШАЛНА...

Республикымнай хизаар ороноо шэнжэлэгшэ эдир туристнарай тоо улам олошорно. hуралсалай үнгэрhэн ондо түрэл орон соогуураа аяншалха олон хоногой 640 аяншалга хэгдэhэн байгаа. Тэрэ жэл 10524 хүн «СССР-эй турист» гэhэн значогоор шагнагдаhан байха юм. Тиихэдэ нэгэ үдэрэй аяншалгада 2560 отряд хабаадалсаhан байна. Орон нютаг соогуураа болон промышленна предприятинуудаараа ябаха экскурсинуудта 74000 hурагшад хабаадалсаhан байха. Республикын экскурсиин туристска станци Улаан-Үдын түүхэтэ газарнуудаар, хүшөөнүүдээр, культурын эмхи зургаануудаар, промышленна предприятинуудаар ябажа хараха хэдэн зуун экскурси эмхидхэhэн байна.

Үнгэрhэн hуралсалай жэл соо эмхидхэгдэhэн аяншалга болон экскурсинуудта 150.600 hурагшад хабаадуулагдаhан байха юм. Тэрэнэй ашаар хизаар ороноо шэнжэлэлгын олохон материал суглуулагдаа. Тиигэжэ жэл соо hургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлэлгын 21 музей, 72 булан нээгдээ.

Э. ПИЛЬМАН.

Республикымнай дээдэ hургуулинуудта

ЕРЭЭДҮЙН ЗАЛУУ ЭРДЭМТЭД

МОСКВАГАЙ химико-технологическа институдай профессор Анатолий Павлович Крешков студентнүүдые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ тухай элидхэл хэхэнь,—гэжэ Зүүн-Сибириин технологическа институдай ректор доцент Д. Ш. Фроловой соносхоходонь, бууралшаг толгойтой, жара хүрэжэ ябаhан эрдэмтэ яаралгүйхэн, удааханаар ошожо, кафедрын саана гарана.

— Үсэгэлдэр hурагша ябаhан эдир залуу хүбүүд, басагадые үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулгын үедэхи ёhотойл үндэр мэргэжэлтэй инженер болгохын тула ехэхэн хүсэ гаргаха, ород зоной хэлэдэгэй ёhoop, нэгэ пүүд бэшэ дабhа эдихэ хэрэгтэй, —гэжэ Анатолий Павлович элидхэлээ захална.—Тэдэниие ажалда коммунис ёhoop хандадаг болгон, коммунис ёho заншалай хуули гуримуудые үнэн сэхээр сахин ябахаар хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала... Студент гээшэмнай эрдэм ухаагаар дүүргэхэ гэhэн хоохон амhарта бэшэ, харин эрдэм бэлигтэ шуналтайгаар бадаруулха гэhэн дүлэн гээшэ.

Ингэжэ профессор А. П. Крешковой элидхэлээ дүүргэхэдэнь зал соо hууhан зуу гаран багшанар нэрьесэ альга ташанад. Тэдэнэй дунда hуугаашадай олонхинь хоёр-гурбан жэлэй урда тээ дээдэ hургуулинуудые дүүргэhэн залуу инженернүүд, багшанар.

...Тамара Федоровна Чиркина—мяха болон мяханай продуктнуудай технологиин кафедрын ахалагша багша. Мүнөө заочно аспирантурада hуража байдаг. Бүхы шалгалтануудаа амжалтатайгаар тушаагаад, диссертаци тэрэ бэшэжэ байна. Нэгэ-хоёр жэл болоходо Т. Ф. Чиркина техническэ эрдэмэй кандидат болохо юм.

Манай институдта Тамара Федоровна Чиркина шэнгеэр ажаллажа байгаад, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг багшанар нилээд олон. Институдай 17 кафедрануудта кандидатска гү, али аспирантурада оролгын шалгалтануудта бэлдэлгэ түлэг дундаа. Кафедра бүхэндэ ороол хадатнай, дүрбэ-табан хүн философиин, харин хэлэнэй семинарнуудта бэлдэжэ hуудаг. Жэшээ болгон, неорганическа химиин кафедрые абаад үзэе. Кафедрые даагшань — химическэ эрдэмэй кандидат, доцент Нпагара Шалбаевна Алдарова профессор А. П. Крешковой hурагша юм, диссертаци хамгаалhаар гурбан жэл болоо. Энэ кафедрын ахалагша багша С. М. Милаев, ассистент К. Д. Шулунова гэгшэд Москвагай химико-технологическа институдай аспи-

> **Зүүн-Сибириин технологическа институдай 30 гаран хүн Москвагай аспирантурада hурана.**

рантурада ороод, А. П. Крышковой хүтэлбэри доро ажаллажа байна. Мүн багшанар А. Кузьмина, Г. Туровцева, И. Ангапова гэгшэд кандидатска шалгалтануудые тушаахаяа бэлдэжэ байна.

— Бэлигтэй залуушуулые аспирантурада hурахыень олоор мандажэл бүри эльгээжэ байгаарайгты гэжэ химическэ эрдэмэй доктор, профессор А. П. Крешков доцент Н. Ш. Алдаровада Москвагаа бусахынгаа урда ехэтэ захяа hэн. — Та өөрөөшье докторско диссертаци бэшэхэ ёhотойт.

Москвада гансахан химико-технологическа институт бэшэ, харин бусадшье томо-томо дээдэ hургуулинуудай аспирантурада манай институдhаа ошоhон 30 гаран хүн hурадаг. М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ нарин химическэ технологиин институдта Николай Батаров, Григорий Зодбоев, лесотехническэ институдта Владимир Бельтриков, архитектурна институдта Владимир Назарьев гэгшэд диссертацинуудые бэшэжэ дүүргэхэеэ байна. Тэдэнэр 1965 ондо техническэ эрдэмэй кандидадууд болоод, институдаа багшалхаяа ерэхэ юм. Автодорожно институдта В. Хахалов, энергетическэдэ — Ж. Молоков, химическэ машино-бүтээлгын институдта И. Гершман, мяха hүнэй технологиин институдта Г. Тимина, Б. Цыбикова, В. Мельник гэгшэд, М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ гүрэнэй университедтэ В. Иванов, эдеэ хоолой промышленностиин институдта Г. Бороноева болон бусад hуранад.

Мүн Ленинградай, Саратовай, Воронежой, Волгоградай, Свердловскиин, Новосибирскын, Эрхүүгэй университедүүдтэ, техническэ дээдэ hургуулинуудта манай институдай эльгээhэн аспирантнууд нэгэдэхи, хоёрдохи жэлээ hуража байдаг.

— Мүнөө институдтамнай 20 гаран эрдэмэй кандидадууд доцентнүүд ажаллана, харин хоёр гурбан жэл болоходо энэ тоомнай баhал 2—3 дахин олошорхо юм,—гэжэ институдай ректор техническэ эрдэмэй кандидат, доцент Дамнин Шагдурович Фролов хөөрэнэ.—1965 ондо 60 гаран хүниие аспирантурада эльгээхэбди. Гансахан өөhэдынгөө багшанарые бэшэ, мүн эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри хэхэ дүршэлтэй залуу инженернүүдые болон бусад мэргэжэлтэдые эльгээхэбди. Тэдэнэр хоёр шалгалтаяа, КПСС-эй түүхэ ба харин хэлээр, манай институдта үгэхэ юм. Шэнэ жэлhээ эхилээд аспирантурада hураха хүнүүдые шэлэн абалга эхилхэнь

Игэжэ ойрын хэдэн жэлэй туршада манай ороной эгээл томо дээдэ hургуулинуудай аспирантурада эндэхи залуу мэргэжэлтэдые эльгээжэ, дээдэ мэргэжэлтэй багшанарые бэлдэхэ гэhэн зорилго технологическа институдай ректорат, партийна болон нийтын организацинууд табинхай.

Мүнөө үедэ технологическа институт барилгын, технологическа, механическа, үдэшын болон заочно факультедүүдтэй, 9 мэргэжэлээр инженернүүдые бэлэдхэнэ. Хоёр мянга гаран студентнэр hуража байдаг. Саашадаа жэл ерэхэ бүри институт улам үргэдэжэ, бүри олон хүн hурадаг, олон багшанаршье ажалладаг болохо юм.

Б. ДОНДОКОВ,
технологическа институдай доцент.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ V СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ШЭНЭ НЭРЭ

УЯНГА БА АЯЛГА

Сэнхир хүхэ үнгэтэ нуурнуудаараа, шэнэhэн ногоон тужануудаараа, сэдьхэлээр даруу хүбүүдээрээ суутай Яруунын нютаг. Тэндэhээ олон уран зохёолшод тодорhон намтартай. Дылыкдаша Гармаев мүн лэ тэндэхи хүбүүн. Шүлэг бэшэжэ эхилhээр үнинэй болобошье тэдэнээ огто толилуулаагүй юм. Аяар найман жэл түрэл нютагтаа багшалхадаа, Яруунынгаа аймагта ондоошье ажал хэхэдээ нэгэл юумэндэ—уран зохёолдо, бүришье тобшолбол, уран шүлэгтэ бүхы дураяа, хүсэл эрмэлзэлээ зорюулхаяа мартаагүй ябаhан юм. Д. Гармаев мүнөө үедэ Буряадай радио дамжуулгын болон телевидениин комитедтэ ажаллана. Уншагшадайнгаа анхаралда дурадхаhан «Буряад минии хэлэн», «Долёобор» гэжэ шүлэгүүд, мүн бусадшье олон толилогдоогүй шүлэгүүд соонь сэдьхэлэй зөөлэн уянга, жэнхэни буряад үгын аялга, юрын, манда тон hайн ойлгосотой бодолой гүйсэ гансата мэдэрнэбди. Харин мүнөө дээрээ Дылыкдашада али бүхы амжалта хүсэе.

Д. ГАРМАЕВ.

ДОЛЁОБОР

Арбан сагаан хурганайм
Алхасын эхиндэ табисууртай,
Долёобор хурган, —
Дархан юунэйм
Зэмсэг дүнгэн
Зандан, хулhа hиилүүлэн,
Ажалай түлхюур
Алмас хажуур,
Аса, тармуур
Адхалсан шангаар,
Дүршэл намда олгуулhан,
Эрхэ хонгортоо
Эрдэм бэлигтэ hурахадам,
Арай гэжэ гуурhа даран
«А» үзэг бэшүүлhэн,
Арадай түүхын
Алтан хуудаhа ируулhан,
Хүгжэм хуурайм
Хүбшэргэ барин дуулуулhан,
Эмгэм эжым
Амтан эдеэ амасуулhан,
Долёобор шамаяа
Домог дуундаа мүнхэлнэм.

* *

БУРЯАД МИНИИ ХЭЛЭН

Аалихан, намдуу, түргэн
Үгэлэн хөөрэн
Үгэ хүндэ залгуулдаг
Түрэл минии буряад хэлэн.
Хэзээдэшье,
Хэтэдээшье,
Ходо мүнхэ
Хурса бодол холбуулhан,
Түрэл минии буряад хэлэн.
Түби дэлхэйдэ
Түбхинэн hууhан арад зонойм
Түүхэ, хэрэг, зориг эрдэм
Хадагалhыш мэдэнэм.
Олон түмэнэй,
Эб найрамдалай,
Хани барисаанай,
Алдар суутай
Энхэ hайхан буряад хэлэн.
Хурдан түргөөр
Хүсэ нэмэн, хүгжэн
Далай зоной
Дура hэшхэл,
Хамагай зориг hанал.
Энэ замбиин
Элдин жаргал,
Аятай байдал
Амгалан саг тээшэ
Урмашуулан дууданаш,
Уяхан hайхан буряад хэлэн!
Эрэ хонгор аялгаа
Эршэдэн, эршэдэн
Талын зүрхэ доhолгон,
Тиимэл заахан
Тэмтэрэн мүлхин ябахадам,
Эжын үгөөр,
Эсэгым хэлээр
Нялха намда
Ная наваа ойлгуулааш,
Наhан соогоо
Номто эрдэм эдэлхэ
Найдал зориг ойлгуулааш,
Түрэл минии буряад хэлэн!

НЭГЭ ЖАНР ТУХАЙ hАНАМЖА

hаяхана би уран зохёолшо Барадий Мунгоновой «Үглөөнэй улаан наранаар» гэжэ рассказ уншаад, бодолгодо абтааб: Тиихээ тиитэрээ буряад рассказ тухай, тэрэнэй хүгжэлтэ, ямар шэглэлээр салшадаа хүгжэхэ, онсо илгаа болон бусад таланууд тухайнь юундэ хөөрэлдөөн болоногүйб. Хэрбээ арбаад гаран роман, хорёод шахуу хорёодоо хаажа энэ гэжэ харуулха повестьнууд тухайдаа нилээд удаан ярилдадаг (магад тэдэ номуудhаа жаа бэшэшье хэмжээнэй шэнжэлгэнүүд гаража болоо), тэдээгээрээ халхабша хэдэг байгаа hэа, харин рассказ тухай ама хахалжа, дэлгэрэнгы, нүхэр ёhоной, гүнзэгыгөөр удхалhан шүүмжэлэлнүүд юундэ огто бэшэгдэнэгүйб? Бэшэгдэхэдээшье тон юрэнхы, халиргай дээхэнүүр, бага үхибүүдые ургажа яба даа гээд, тархиинь эльбээд орхижорхидогшуу ушар эндэ үзэгдэнэ. Али рассказуудай номууд огто гаранагүй, уран зохёолшоднай энэ жанрые «голожорхёо» гээшэ гү гэжэ hанаата болоштой. Үгы даа, дан тиимэ бэшэ. hүүлэй жэлнүүдтэ гараhан номуудай хахадhаань ехэ рассказуудай согсолборинууд гэхэдэ, ямаршье алдуу үгы. Москвада ород хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн «Буряад рассказуудай» нилээд зузаан ботиhоо эхилээд, Улаан-Үдэдэ хэблэгдэдэг олон тоото согсолборинуудые (жэшээлхэдэ, Ч. Цыдендамбаевай, Б. Мунгоновой, Ц. Шагжинай, Ц. Галановай, Ц. Хамаевай болон бусадай) дурдая. Үнгэржэ ерэхэдээ тус жанр манай литературын түрүү жанр гэжэ баталан хэлэхэ бүхы үндэhэн бии болонхой. Теэд энэ шухала жанрай юундэ хэндэшье тоогдоногүй гээшэб, ямар шалтагаан бэдэрэлтэйб?

Үнэхөөрөөшье рассказууд тухай юундэ хөөрэлдөөн болоногүйб? Рассказууд олон. Угаашье олон гэжэ этигэбэбди. Одоол эндэл тэдэ олон тоото рассказуудмнай бултадаа удхаарда, уран hайханайнгаа талаар бирагүйнүүд, анхаралда хүртэмөөр бэшэ байба гү гэhэн hэжэгэй түрэхэнь гайхалгүй. Магадгүй тэдэ олон соо шанараараа элдэб хэмжээндэ бэшэгдэhэн рассказууд байжа болоо. Ой модон үндэртэй, набтартай гэжэ араднай дэмы хэлсэдэггүй бшуу. Теэд энэ ушарта hайн рассказуудыень шэнжэлээд, hаар адагуудыень хайхарангүй орхиходо яанаб. Тэдэ бүгэдэ—алиниинь алин гэшэгүй набтар доодо хэмжээндэ бэшэгдэhэн байгаа гэжэ этигэхын, үнгэрхэдөө hэжэглэхыншье үндэhэн үгы. hүүлэй жэлнүүдтэ уран hайханай үндэр хэмжээндэ бэшэгдэhэн рассказууд илангаяа олоор мүндэлнэ. Тобшолходо, шүүмжэлэгшэд, литературымнай хүгжэлтын асуудалнуудые шэнжэлэгшэд энэ шалтагаанhаа болоно рассказуудые анхарнагүй гэжэ hанаhан hанамжаяа үндэhэгүйдэ тоолоё. Али мүнөө сагай темэдэ, коммунизм байгуулгада хамаг хүсэ шадалаа зорюулан ябаа арад зоноймнай ажалда, сэдьхэлэй hайханиие харуулалгада зорюулагдаhан рассказууд үсөөн аад лэ тиигэнэ гү? Үгы даа, үшөө дахин үгы. Гартатнай ороhон лэ согсолборииие ираад үзэгты: мүнөө үеын ажабайдал, хүнүүдтэй, тэдэнэй ажалтай ушархат. Үшөө саашань таамагшалаад яахамнайб. Харин энэ ушар тухай өөрынгөө hанамжа хэлээшэ үлүү туhатай байжа магад. Хэлэншьегүй байханъ аргагүй, юуб гэхэдэ элдэб үеын буряад уран зохёолшод рассказуудые бэшэжэл байха, тэдээн тухай, тусхайлбал, ганса нэгэ согсолборинууд тухайнь өөhэдөөл уран зохёолшод газетэнүүдэй гү, али «Байгал» журналай хуудаhанууд дээрэ богонихон, гол түлэб hайшааhан hанамжануудаа ниитэлхэ, тиихэдэнь угаа олон тоото шүүмжэлэгшэд, литературымнай асуудалнуудые шэнжэлэгшэд романай мүндэлхые хүлеэгээд hуужал байха, үгышье hаа, хори, гушаад оной литературын данса дээрэхи тооho үрхирүүлжэ байха. Иимэ байдал хэндэшье—эрдэмтэ шэнжэлэгшэдтэшье, илангаяа өөhэдтэнь, уран зохёолшодто—ямаршье аша үрэ асараагүйнь, хэзээшье дсархагүйнь мэдээжэ.

Рассказ түрүү жанрнуудаймнай нэгэн болож hууряа эзэлээ гэжэ баталхадаа, тэрэнэй манай ажабайдалай али бүхы талые, шэнжые, илангаяа хүнэй сэдьхэл, сэдьхэлэй байдалай орёо хубилалтануудые үнэн зүбөөр, уран hайханай бүхы эрилтэнүүдтэ таарамаар харуулжа шадаа гэhэнтэй адли, тэрэл рассказуудые уншахадаа, мүнөөнэй Буряад орontой, тэдэнэй хүн зонтой гүйсэд танилсаха, hанал бодолынь хубаалдаха, шэнэ шэнжыень роман, повесть соохиhoo түрүүлэн анхарха байhые харaaдаа абанабди. Жэшээ болгон мүнөөхил Б. Мунгоновой «Үглөөнэй улаан наранаар» гэhэн рассказ абажа хараял. Тус уран зохёолшо дээрэ зорюута тогтогдоо. Юуб гэхэдэ, Б. Мунгонов гол түлэб мүнөө сагай темэдэ бэшэдэг, залуушаг зохёолшо байбашье, эдэбхитэй мэргэжэhэн рассказуудта онсо анхарал хандуулдаг хүн. «Үглөөнэй улаан наранаар» гэжэ рассказайнь гол герой наяад гараhан Сэдэб үбгэн «Холын аянда мордохо сагни» ойртоо гэжэ мэдэрhэн тула дулаахан хабарай улаахан наранда игаажа дууран hууха зуураа, бүхы наhаараа агнаhан ой тайгаяа гараад ерэhэйб гэжэ шэбшэнэ. Ходол шэбшэнэ. Нэгэтэл хэбтэриhээ бодожо шадахаяа болиходоо, «Хонгойн хүл» гэжэ тоонтым абааашагты гэhэн эрилтэ табина. Хүбүүн, бэринь гайхалсан, энэмнай зүнтэглөө гээшэ бэзэ гэжэ hэжэглэхэ юм. Теэд үбгэжөөл табиhан эрилтээ дабтаад лэ байхадань, яахашье аргаяа баригдахадаа, Сэнгэ хүбүүниинь, аша Солбониинь тэрээндэ хонин даха үмэдхүүлээд, тэргэдэ hуулгана. Ой соо ороод удаан ябатараа, тээ тэрэ томо нарhан худар морёо зала гэжэ үбгэжөөл захирна. Хүбүүн аша хоёройнгоо агнахаяа ошоходо үбгэн өөдөө хаража хэбтээд, ойнгоо абяа шагнажа, сэдьхэлээрээ ойтоёо хөөрэлдэн зугаалжа хужарлаха юм. Бүхы наhаараа энэ ой соогуур зайhан суута ангуушан Сэдэб үбгэндэмнай бэрхэтэйхэн лэ hүни болохо юм. Долоон заяанда үхэжэ дууhаhан үбгэ эсэгэнэрынь тэрэ томо нарhан хударынь бии болож, нюдэндэнь харагдаад hаланагүй. Жада бажууhан баабгайша Шара баатар, тэрэнэй хүбүүн—номо hадаг зүүhэн Шаргал мэргэн, Шаргал мэргэнэй хүбүүн—Сэдэбэй эсэгэ Шархай гэдэг сахюуртаяа үргэлhөөр гаража ерээд, унтаатай хэбтэhэн Солбон Сэнгэ хоёрыень заажа байжа шулганалдана, Сэдэбые өөрыень долёобор хургаараа ерэ гэжэ дуудана. Тиихэдэнь лэ Сэдэб үбгэн атанханаа алдан харюусана:

— Элинсэг, хулинсаг баабайнар!.. Эдээхэн хоёроо анжарагты—Сэнгэ Солбон хоёроо... Эдэшни нэгэл ондоо зон даа... Ангай мяха эдиншьегүй амиды мэндэ ябанабши бы даа... Аггабшата мориие бэшэ, булад хүлэгые хүллэжэ, хүжэ тараа ургуулна. Гал тэргээр газарые орёолгоно, шубуун шэнгеэр, hомон түргөөр агаарта дэгдэнэ, хии амаар ама хэнэ, хии бодосоор хубсаhа оёно... Имэл зон байна. Иимэ үринэртөө hанаагда зобоhоной хэрэггүй. Үе сагайнгаа үлые гэшхэжэ, ошохо мүрөөрөө ошогты... Талиигты.

Юрэнхы удхань богонихоноор хэлэхэдэ иимэ. Манай hанахада, энэ авторай эгээл эрхим рассказуудайнь нэгэн. Эндэ Барадий Мунгоновой яаралгүй туужалдаг маяг, хамагые мэдэрдэг сэдьхэл, обёордог хурса нюдэн, мэргэжэhэн гарынь, зүрхэнэйнь ёhотой долгин-поэзи тобойсо гарахаhaa гадна, тон шухаланъ гэхэдэ буряад хүнэй дотоой бодолой хүгжэлтые, психологиин хубилалтые улаан сэдьхэлэйнь ургалтые харуулhан гайхамшагтай орёо, үнэн зүб, гүнзэгы, ажабайдалhаа абтаhан ушар рассказайнь үндэhэн болоно, тэрэнэйнь идейнэ шэглэлые тодорхойлно бшуу. Энээнhээ урда тээ буряад зоной сэдьхэл бодолой хубилалтые, социальна талаараа ухаан бодолойнь хүгжэhые харуулhан зохёолнууд байгаагүй гэжэ баталха ямаршье хүсэлгүйбди. Энэ ушар буряад романууд, повестьнууд соо яhала зураглагдаhан (зохёолшод бүхэнэй хаба шадалаар юм ааб даа) байха. Тэдэмнай романууд, повестьнууд гээшэ бэзэ, харин эдэмнай рассказ тухай дурдагдана. Чимит Цыдендамбаевай зарим рассказууд мүн лэ иимэрхүү байдаг, гэбэшье ехэнхидээ зарим деталь гү, али жэжэ ушарта үндэhэлөөд, гүнзэгы, хүн зоной бүхэли үенүүдэй хуби заяанда хүрэнгүй, тобшолол хэгдэнгүй үлэшэдэг. Харин Б. Мунгонов, ухаангүй шадамараар, алхам алхамаар үбгэн Сэдэбэй психологиие харуулха зуураа, манай ажабайдалда болоhон түүхэтэ хубилалтануудай үндэhэ руу гүнзэгыржэ, тэрэниие шадамараар тобойсо зурагланан бшуу. Рассказайнь композици дээрэ дурдагдаhан үбгэнэй зүүдэн дээрэ хүгжэлтынгөө манлайда хүрэнэ ха юм. Тиихэдэ Сэдэб үбгэнэй үгэнүүд ямар холын удхатайгаар соностоноб. Буряад зомнай тоонто гуламтадаа шүтэдэг шуу. Тимэhээл ухахаеэ мэдэhэн үбгэнэй тиишээ тэгүүлhэн, тэндээ угсаатанаа хаража зүүдэлhэн ушар яаха аргагүй зүб, гэхэ зуура Сэнгэ хүбүүниинь, «космонавт» болоно наададаг Солбон ашань үбгэнэй тиишээ ошохом гэхэдэ, «зүнтэглөөл байна» гэжэ hэжэглэнэ бшуу. Эдэ зонуудай, гурбан үеын зонуудай психологи, доторойнь ухаан бодолой хүгжэлтые жэшээхэ ямар hонин ушарые автор шэлээб, тэрэнээ ямар шадамараар гаргажа шадааб. Тобшолон хэлэхэдэ гэхэ гү, али эхиндэ хэлэhэнhээ hабагша абан ургэлжэлүүлхэдээ, Б. Мунгоновой «Үглөөнэй улаан наранаар» гэжэ рассказ дээрэhээ, мүн бусадшье рассказууд дээрэhээ үндэhэлэн манай мүнөө үеын хүнүүдэй доторой хүгжэлтэ тушаа, тэдэнэй ажабайдал, эрмэлзэл, хүсэл тушаа хүсэл мэдээнүүдые абажа шадаха байнабди гэжэ баталхаар бэшэ аал? Энэ ушар тус жанрай Буряадта эршэмтэйгээр хүгжэhэнэй (түрүү hууриа гараа бүшье гэе) арсашагүй гэршэ мүн шуу.

Ганса Барадий Мунгоновой рассказ үндэhэлэн хөөрөөгөө эхилhэнээ дурдаа hэмди. Гэтэр манай Буряад литературын жагсаалда Чимит Цыдендамбаев, Цэрэн Галанов, Цыреидоржи Дамдинжапов, Цыреидондок Хамаев, Ким Цыденов, Шираб-Сэнгэ Бадлуев, Дашадаба Мункуев, Доржи Эрдынеев болон бусад бэлигээрээ, мэргэжэлээрээ, уран зохёолдо гаргаhан абьяасаараа, бэшэлгынгээ маягаар, тематика, геройнуудаараа ондо ондоо хэдэн үеын уран зохёолшод бии бшуу. Тэдэнэй творчестводо рассказай жанр арсашагүй ехэ hуури эзэлдэг. Болохоёо байгаа уран зохёолшодоймнай съезд дээрэ тэдэнэй творчество тухай, рассказууд лэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоно, энэ жанрай манай литературада эзэлхэ хуулита hуурииие тодорхойлхо бээзэ гэжэ өөрөөшье рассказ бэшэдэг нүгэлтэй hэн тула найдалаа элирхэйлэн үлэхэ байнаб.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Аха дүү социалис оронуудта

СОЦИАЛИС БАЙГУУЛАЛТЫН ТҮСЭБ

УЛААН-БААТАР. МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай сессиин hаяхан баталан абаhан арадай ажахын түсэб Монголдо социализмын материально-техническэ үндэhэ hууриие саашадань бэхижүүлхэ гэжэ хараална. 1965 ондо малай тоо бүри олон болохо, орооhото болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмай үргэдхэгдэхэ, хэдэн олон промышленна шэнэ предприятинууд, тэрэ тоодо Советскэ Союзай туhаламжатайгаар баригдажа байhан Дарханай, ТЭЦ, Шарынголой нүүрhэнэй нээмэл уурхай болон бусад ашаглалгада үгтэхэ. Хүдөө ажахын болон промышленна үйлэдбэриин саашадаа хүгжэhэнэй ашаар арадай байдал улам ехээр hайжаруулха эрхэ байдал бии болгогдохо.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ХАРАА

БУДАПЕШТ. Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Совет 1965 оной арадай ажахын түсэбые hайшаагаа. Шэнэ түсэбэй ёhoop бүхы промышленна үйлэдбэри 1964 онойхитой сасуулбал 4.5 процентээр ургаха, хүдөө ажахын үйлэдбэри 1,5—2 процентээр, транспортаар ашаа шэрэлгын хэмжээн—6 процентээр нэмэхэ.

Арадай ажахын элдэб hалбаринуудтахи капитальна барилгануудта 45 миллиард форинт hомологдохо юм. 1965 ондо хэдэ хэдэн томо барилганууд бодхогдожо дүүргэгдэхэ байна.

ГОРОДОЙ ЗОН ОЛОН БОЛОНО

ВАРШАВА. Польшын городууд улам бүри үргэдхэгдэнэ. Болбосон зохид түхэлтэй болоно. Жэл ерэхэ тудам городуудай хүн зоной тоо олон боложол байдаг. Польшын городуудай олон боложо байhан ушар социалис Польшын арадай ажахын, илангаяа тэрэнэй промышленностиин хүгжэлтын үрэ дүн болоно. Мүнөө үедэ 15 миллион хүн городуудта ажаhуудаг. Тиин Польшын хоёрдохи эрхэтэн бүхэн городуудта hууна.

КНДР ЯПОН ХОЁРОЙ ХООРОНДО СУДНАНУУД ХОДОДОО ЯБАДАГ БОЛОХОНЬ

ПХЕНЬЯН. КНДР Япон хоёрой хоорондо судануудые саг үргэлжэ ябуулха тухай хэлсээн гадаадын оронуудта юумэ зөөжэ гаргаха Корейн управлениин болон Японой «Осака ист си шиппинг» гэжэ суднануудые ябуулгын компаниин хоорондо баталагдаа.

Энэ замаар рейснүүдые хэлгые Японой суднануудые ябуулгын компани хангаха юм.

ХИТАДТАХИ ТҮРҮҮШЫН ЗАВОД

ПЕКИН. Тракторнуудай электротүхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ гаргаха Хитадтахи түрүүшын завод Кайфынь городто (Хэнань провинци) баригдажа байнхай. Тэрэниие барилгын хүдэлмэриин дүүргэгдэхэнь ойртоо. Баригдажа байhан предприяти дотор машинанууд болон механизмуудайнь хахадhаа олониинь тодхогдонхой. Завод 14 ондоо түхэлэй гол шухала продукци бүтээжэ гаргаха юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ТЭМСЭХЭ!

БУХАРЕСТ. РНР-эй Национальна Ехэ суглаанай болон арадай Соведүүдэй hунгалтануудай март hарада болохоёо байhантай дашарамдуулагдан, арадай демократиин фронтын национальна соведэй учредительнэ заседани Бухарестдэ болоо. Арадай демократиин фронтын национальна соведэй бюрое заседанида хабаадагшад hунгаhан байна. Георге Георгиу-Деж, Ион Георге Маурер болон бусад бюродо ороhон байна.

РРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, РНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Георгиу-Деж үгэ хэлээ. РНР-эй гадаадын политика тухай тогтоходоо, тэрэ иигэжэ тэмдэглэбэ. Социальна ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө, уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулхын түлөө, арадуудай үгэсэ ойлголсолгын болон хани барисаанай түлөө, эб найрамдалай хэрэгэй илан мандахын түлөө Румыниин Арадай Республика бусад социалис оронуудтай болон бусад эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдтэй хамта эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

ВЕНГРИИН ГАДААДЫН ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

БУДАПЕШТ. Дэлхэйн 100 гаран орондо Венгри өөрынгөө бүтээhэн зүйлнүүдые мүнөө жэлдэ гаргажа худалдаа. Социалис, мүн капиталис оронуудтай Венгриин хэдэг худалдаа наймаанай хэмжээн ургаhан байха юм.

Газаа тээшэнь худалдаhан эд бараанайнь 70 тухай процентнь социалис оронуудта эльгээгдэhэн байна. Венгри Советскэ Союзтай илангаяа ехээр наймаа хэнэ. Венгриин худалдадаг, худалдажа абадаг эд бараанай гурбанайнь нэгэ хуби СССР-эй хубитада хүртэнэ. Тэрэшэлэн бусад социалис оронуудтай Венгриин эд бараа андалдан абалсалга үргэдхэгдэжэл байдаг.

Мүнөө үедэ Венгри дэлхэйн 30 оронтой худалдаа наймаанай хэлсээ табан жэлэй болзороор баталаад байна.

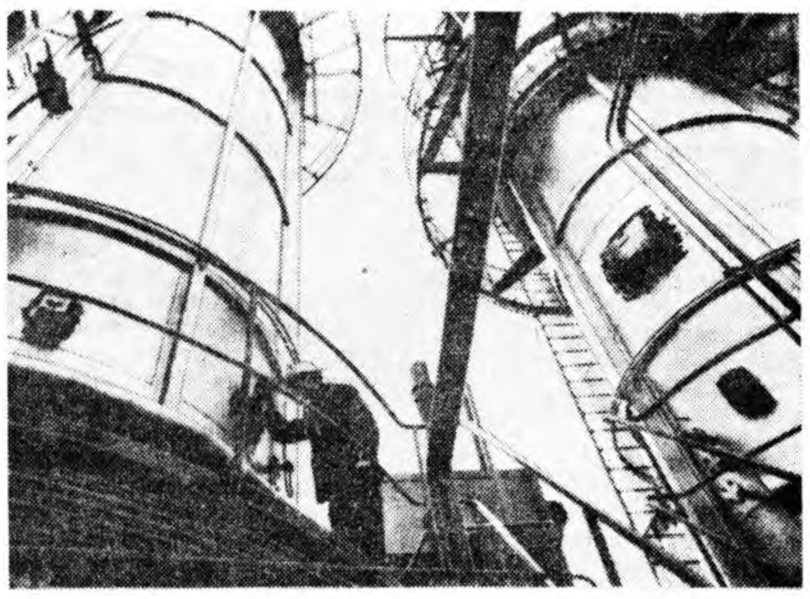
Мүнөө жэлдэ Венгриин промышленностиин продукци гадаадын оронуудта зорюута эмхидхэгдэhэн 200, уласхоорондын 23 выставкэ болон яармагта харуулагдаа.

ХИТАДАЙ СААХАРАЙ ЗАВОДУУДТА

Фуцзянь провинциин саахарай заводуудта түлэг ехээр ажаллаха халуун үе саг ерээ. Шэнэ ургасын тростник абтажа байнхай. Фуцзянь провинцида мүнөө жэлдэ 360000 му (му 1/15 гектартай тэн) газарта саахарай тростник таригдаhан байгаа. Энэнь нёдондонойхиhoo 120.000 му газараар ехэ юм.

Саахар абалгаар гол провинци болгошо Урда Хитадай Гуандун провинцида саахарай тростник буйлуулдаг предприятинуудай хүсэн 6 үлүүтэй дахин нэмээ.

(ТАСС).

Хими—ГДР-эй промышленностиин гол hалбари. Эндэ хүрин нүүрhэнэй хажуугаар нефть улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоно байнхай. 1964 оной тэнгhээ хойшо Шведт хотодо нефть буйлуулдаг ехэ комбинат баригдажа дүүрээ. Ерэхэ жэлдэ энэ комбинат 4 миллион тонно совет нефть буйлуулха, 1970 ондо 8 миллион тоннодо хүргэхэ байха. «Хара алтан» «Дружба» гэжэ сорогоор дамжан эндэ абтадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүсэтэ комбинадай түхеэрэлгэнүүдэй нэгэн.

АДН—ТАСС-ай фото.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной декабриин 31

1964 ОНИИЕ ҮДЭШЭЖЭ БАЙХАДАА

Мартагдашагүй хуудаһанууд

Манай ажабайдалда ушарһан шэнэ үзэгдэлнүүд тухай, ороной арадай ажахы болон соёл культурада болоһон угаа ехэ дэбжэлтэнүүд тухай газетэнүүд, радио болон телевидени совет хүнүүдтэ үдэр бүхэндэ мэдээсэнэ. Үнгэржэ байһан жэлэй түүхын хуудаһануудһаа зарим тоо болон баримтануудые һануулая.

★ 361 километр утатай, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго—Балтийска уһан зам ашаглалгада үгтөө.

★ «ТУ-134» гэжэ баһа нэгэ пассажирска реактивна самолет байгуулагдаа.

★ Москва — Катовице — Прага — Берлин гэһэн уласхоорондын кабельна магистраль ашаглалгада үгтөө. Энэ орёо нарин инженерно түхеэрэлгэ СССР, Польшо, Чехословаки болон ГДР-эй хоорондо телефонно-телеграфна холбооe, тэрэшэлэн телевизионно болон радио дамжуулгын программануудые дамжуулалсалгые горитойгоор үргэдхэхэ арга олгохо байна.

★ Туймаза — Эрхүү гэһэн дэлхэй дээрэхи эгээн ута нефтепровод ашаглалгада үгтөө. Тэрэнэй утань дүрбэ мянган шахуу километр болоно.

★ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин ядерна физикын институтта шэнэ установко байгуулагдаа. Тэрэнэй магнитна системэнүүд соо зуу миллион үлүүтэй градус температуратай плазма абтаһан байна.

★ Бухара — Ураал гэжэ дэлхэй дээрэхи эгээн лэ хүсэн түгэс газопроводой түрүүшын ээлжээнэй барилга түгэсхэгдөө.

★ Балтиин судна бүтээлгын завод «Братислава» гэжэ тон томо далайн танкерые уһанда табяа.

★ Чардаринска уһа сөөрэм тогтоохо, Сыр-Дарья мүрэнэй һабые хааха гол хүдэлмэри түгэсхэгдэбэ. Казахстанай урда талын областьнуудай болон Узбекистанай Голодно тала дайдын экономико болон культурые дэбжэлгэдэ энэ сөөрэм ехэ үүргэ дүүргэхэ юм.

★ Апшеронска хахад аралай болон Жилой гэжэ аралай хоорондо далай соогуур гараһан орон доторхи түрүүшын газопровод бүтээгдээ.

★ И. В. Курчатовай нэрэмжэтэ Белоярска атомна электростанци «Свердловэнерго» гэжэ элшэ хүсэнэй системэдэ электрын ток үгэдэг болоо.

★ «Дружба» гэжэ нефтепроводой бүхы участогууд ашаглагдадаг болоо. Энэ хадаа СССР, ПНР, ГДР, ЧССР болон ВНР-эй хүдэлмэришэд, технигүүд болон инженернүүдэй ажалаар байгуулагдаһан ехэ барилга болоно.

★ Хлопок ургуулгын талаар орон доторхи түрүүшын институт Андижанда нээгдээ.

★ Ядерна шэнжэлэлгын нэгэдэмэл институдай ядерна реакциин лаборатори соо шэнэ химическэ элемент олдожо, Менделеевэй таблицын 104-дэхи клеткые эзэлбэ.

★ Каспиин түрэһэнэй-балыгай фирмэ байгуулагдаа. Дэлхэй дээрэ бүхы дээрээ гаргагдадаг хара түрһэнэй 70 шахуу процентые шэнэ фирмэ буй луулжа гаргаха юм.

★ Дэлхэй дээрэхи эгээн ехэ напряженитэй электрын сэг үргэлжын ток дамжуулдаг утаһа шэжэм Волгоград Донбасс хоёрой хоорондо татагдаа.

★ Металл отолдог станогуудай Москвадахи туршалгын научно-шэнжэлэлгын институдта гурбан оптическа квантова генератораар «зэбсэглэгдэһэн» М-4831 гэжэ станок ухаалан зохёогдоо.

★ Богородско «Кожзаменитель» гэжэ заводто бии болгогдоһон шэнэ синтетическэ материал совинол гэжэ нэрлэгдэдэг. Совинол 40 градус хүйтэндэшье зөөлэн зандаа байдаг.

★ Д. Д. Шостаковичой хоёр шэнэ зохёол: юһэдэхи болон арбадахи квартедүүд анха түрүүнээ гүйсэдхэгдэбэ.

★ Терапиин институдай директор А. Л. Мясников «Алтан стетоскопой» — уласхоорондын кардиологическа обществын дээдэ шангай түрүүшын советскэ лауреат болоһон байна.

★ «Урал-375» гэжэ табан тоннын ямаршье газараар һаадгүйгөөр ябадаг ашаанай машиные Ураалай автозавод олоор гаргажа эхилээ.

★ Вано Мураделиин «Октябрь» гэжэ оперо апрелиин 22-һоо хүн зондо харуулагдажа эхилһэн байна.

★ Советскэ эгээн бишыхан «Айка» гэжэ часые Углическэ завод бүтээдэг болоо. Циферблададайнь диаметр оройдоол 12 миллиметр юм.

★ «Пластмассовый-1» гэжэ шэнэ пассажирска теплоход Москва мүрэнөөр түрүүшын рейс хэбэ. Энэ теплоход бүхыдөө шахуу шэл-пластигуудһаа хабсаргагдаһан байна.

(ТАСС).

ИСКУССТВО

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив Владимир Соловьевой «Голубая норка» гэжэ гурбан үйлэтэй зүжэгород хэлэн дээрэ табиба. Театрай артистнуудай үшөө нэгэ шэнэ хүдэлмэри болохо энэ зүжэг Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Аюшинай хүтэлбэри доро табигдаба. Зүжэгэй декорацииe Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Б. Чернутов зохёон таарууллаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээдэ захадань) зүжэгэй нэгэ сценэ. доронь БурАССР-эй габьяата артист Г. Лосев профессор Сарицкиин ролиие гүйсэдхэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Н. Г. БАЛДАНОГОЙ БААТАРНУУД МОНГОЛДО

Монголой уран зохёолшодой хороон Буряадай драматург Н. Г. Балданогой зохёолой суглуулбари хэблэлдэ бэлдэһэн байна. Тэрэ зохёолые Монголой уласай хэблэлэй комбинат 6000 хэһэг тиражтайгаар хэблэн гаргаба.

«Энхэ Булад баатар» гэжэ хэблэлэй 16 хуудаһан хэмжээнтэй энэ номдо «Бабажа бардс баатар», «Энхэ булад баатар» гэжэ оперно зүжэг, «Байгалай загаһашад», «Баян гол», «Дулэн» гэжэ драмын зүжэг, «Гэнэдэбэ», «Нюутар нюургаар» гэжэ нэгэ бүлэгтэй зүжэг, зохёолшын заһажа найруулһан Гэсэр эпосэй гурбадахи бүлэг энэ согсолборидо ороо.

Мүнөө манай уншагшадай гарта хүрэхэеэ байһан энэ номой тэдэнэртэ туһа нэмэри үгэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Х. ЦЭВЭЭН.

МЭДЭЭЖЭ СВЕКЛОШОНОЙ ЗВЕНОДО

Арбан гектарай тус бүриһөө 243 центнер саахарай свёкло ургуулжа абаһан Надежда Агафоновагай (Хяагтын «Родина» колхоз) звеногойхид шэнэ жэлэй үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ эхилээ.

Гектар бүхэнһөө 250 центнерһээ доошо бэшэ саахарай свёкло ургуулха социалис уялга абаад, эдэнэр наг шэбхэ полидоо гаргажа эхилбэ. Мүн үрэһэнииншье эртээнһээ бэлдэгдэжэ байна.

Ф. ПАШКОВА,
агроном.

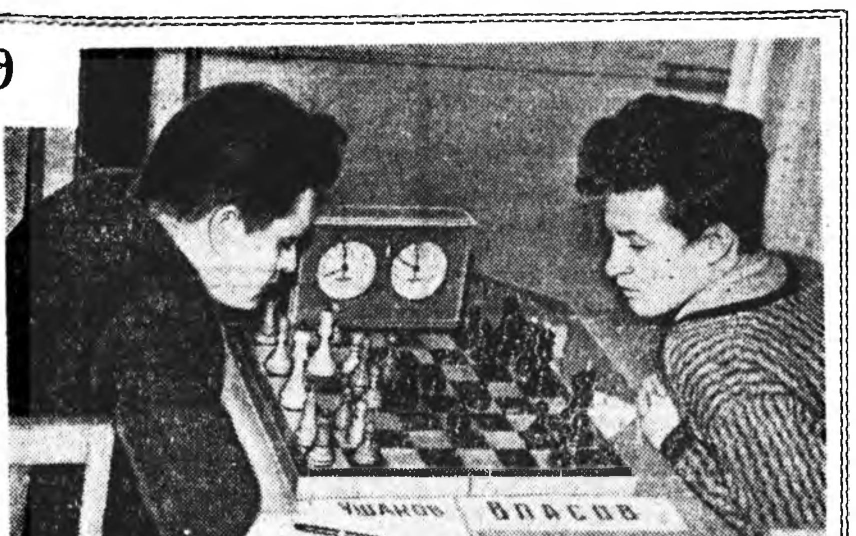
ШАТАР

ЧЕМПИОНОЙ ЛЕНТЭ ЗҮҮГДЭБЭ

Манай республикада шатарай секциин эмхидхэгдэһээр 40 жэлэй ойдо зорюулан, городой түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ хамтадаа 34 шатаршад хабаадалсаа юм. Эндэ шадамар бэрхээр наадаһан Алексей Ушаков, Владимир Власов, Петр Тоглоев гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байгаа. Эндэ Алексей Ушаков городой чемпион болоо. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр мүрысөөнэй дүүрэһэндэ зорюулагдаһан үдэшэ үнгэргэгдэжэ, түрүү һуури эзэлһэн шатаршадта республикын спортын бүлгэм, эмхинүүдэй союзай советэй дипломууд барюулагдаа.

Удаань блиц-турнир үнгэргэгдэжэ, 24 шатаршад түрүү һууриин түлөө хоорондоо наадаһан байна. Эндэ Виктор Назимов 20 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ. Мастерта кандидат Александр Самарин хоёрдохи һуури эзэлээ.

Зураг дээрэ: городой шатаршадай дунда эрхимлэһэн шатаршад (зүүн гарһаа) Алексей Ушаков Владимир Власов хоёрой һүүлшын наадан харуулагдана.

Л. ГАРМАЕВА.

БАЙГАЛ ЖУРНАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой Холбооной үмэнэһөө гаргагдадаг «Байгал» журналай 1964 оной һүүлшын 6-дахи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдажа, хэблэлһээ гараба.

Журналай энэ номерой түрүүшын хуудаһануудта Иван Лазутинай «Хара хүн шубууд» гэһэн романай үргэлжэлэл, Цэдэн Галсановай «Ама хахалһаар — арбан дуун», Москвагай кинематографиин институдай студент Барас Халзановай «Запаста», «Басаганай дуун», «Шара гол» гэһэн шэнэ шүлэгүүд толилогдобо.

Удаадахи хуудаһануудтань Даши Рабдан Батажабайн «Хаанабши, хүбэй заяамни» гэһэн роман горитойхон һуури эзэлнэ. Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэн, хэб дархалагша, РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша Галдан Ленхобоевой «Эршэтэйхэн Сэлэнгын эрье дээрэ» гэжэ заводойнгоо түүхэ тухай хөөрөөн, Монгол оньһон үгэнүүд һонирхолтой.

Михаил Жигжитовэй «Приндакан нютагай хүбүүн» гэһэн повесть, А. Горбовскиин «Алдар нэрэнь — хүн» гэһэн янза бүриин һонинууд уншагшадай анхарал ехээр хандуулха байха. «Хара далайн эрьедэ» гэһэн циклһээ бэшэһэн Алексей Бадаевай хэдэн шүлэгүүдые, скульптор П. Жуковай бүтээлнүүдһээ фото-буулгабаринуудые энэ номерто харанабди.

Монгол орон тухай Африкан Бальбуровай бэшэһэн «Элдин сэнхир орондо» гэһэн публицистикэ, слесарь Семен Тапхаев, комсорг Роман Черепий, хүдэлмэришэн Владимир Медведев гэгшэдэй бэшэһэн «Октябриин душэн долоон наһан» гэжэ шүлэгүүд, А. Хлебников, А. Александров гэгшэдэй рассказууд, «Хараасгай» гэжэ хүүгэдэй булан, спортын һонин номерой һүүлшын хуудаһануудта толилогдобо.

Журнал хадаа 1965 ондо гараха гол зохёолнуудтайгаа уншагшадаа танилсуулна.

УРАН ДАРХАН

Түнхэнэй арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай модошо дархан Владимир Улукшинов уран дархаараа улад зондоо магтаалтай. Хэды залуу болобошье, энэ мэргэжэл түргэн шудалжа, эрхим мастернуудай нэгэн болоһон юм. Тэрэнэй хэжэ шадахагүй юумэн хомор.

Буфет, комод, шифоньер, шкаф, стол, стул, болон бусад зүйлнүүд тэрэнэй гараар бүтээгдэдэг байна. Хэһэн юумэнэйнь шанар хэзээ бүхэндэ һайн байжа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

Энэ эрхим дархан һара бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Нүхэр Улукшинов ажал хэхынгээ хажуугаар үдэшын дунда һургуулиин 11-дэхи класста һуралсана.

Владимир Улукшинов комбинадай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ходоо ябадаг бэйнхай. Эрхим ажалаараа шалгарһан энэ дархан коммунис ажалай ударник.

С. АНКЫКОВ.

БУЛГАНАЙ 5500 АРҺАН

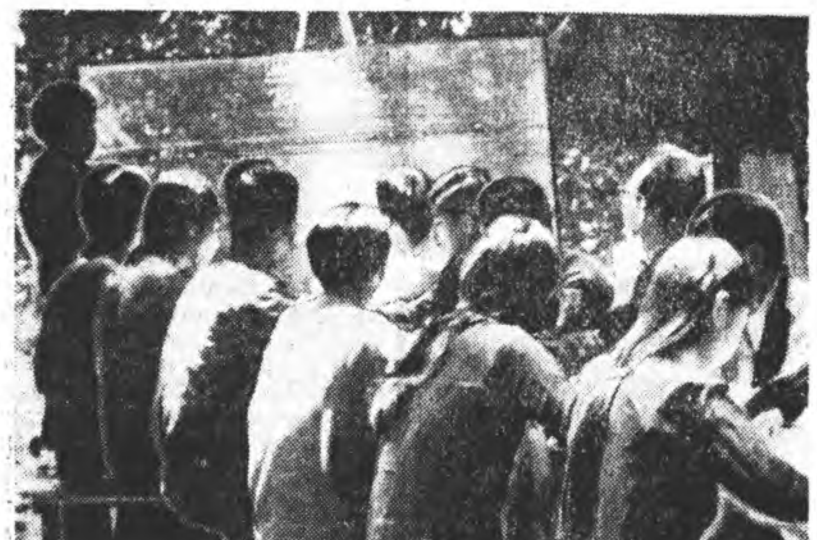
Республикымнай ой тайгаа соогуур 2300 хүн агнуури хэжэ ябана. Кабанскын коопзверопромхозой коллектив 180 мянган түхэригэй олзобори хэбэ. Баунтын промхозой ангуушад мянга табан зуун түхэригэй ангай арһа тушаалгын пунктда оруулаа. Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Баргажанай, Витимэй коопзверопромхозуудай ангуушад агнуури амжалтатайгаар хэжэ байха юм.

Буряадай агнууриин олзобори хэдэг ажахынууд убэлэй сезоной эхилхэһээ хойшо 780 мянган түхэригэй олзобори хэбэ. Тушаан абалгын пунктда хэрмэнэй 200 гара мянган, ондатрын 160 мянган, шандага, һолонго, үен, үнэгэнэй олон арһан тушаагдаад байха юм. Республикын ангуушад булганай 5500 арһа тушааба.

Б. ОЛЕНИН.

Италиин президент тангаригаа үгэбэ

РИМ, декабриин 29. (ТАСС). Италиин парламентын хоёр палатын хамтын заседаниин мүнөөдэр болоходо, республикын шэнэ президент Д. Сарагат тангаригаа үгөө, президентскэ түрүүшынгээ бэшэгые уншаа.

Урда Вьетнамай Национально-сүлөөрэлгын фронтын хиналта доро байдаг районуудтахи ажабайдал эмхитэй һайн. Эндэхи таряашад полидоо хүдэлмэрилнэ, үхибүүдынь һургуулида һурана.

Зураг дээрэ: Национально-сүлөөрэлгын фронтын баазануудай нэгэндэ багшанарай курсын хэшээл.

БИА-ТАСС-ай фото.

Хани халуунаар угтаа

КАИР, декабриин 29. (ТАСС). ОАР-та албанай хэрэгээр аяншалжа байһан СССР-эй Верховно Соведэй делегациие толгойлогшо А. Н. Шелепин, үсэгэлдэр үдэшэ пресс-конференци хэжэ, ОАР-та арбан үдэрэй турша соо байхалаа хараһан, үзэһэн юумэн тухайгаа хөөрэһэн байна. Тон богонихон үе соо бидэнэр ОАР-ай арадуудай ажабайдалай бүхы талатайнь, революциин һүүлээр хэгдэһэн шэнэдхэлгэнүүдтэй, экономикын талаар, мүн промышленностьда амжаглаһан туйлалтануудтай танилсажа шадаабди. Маанадые, совет арадай түлөөлэгшэдые, танай хүтэлбэрилэгшэд болон арад хани халуунаар угтадаг байгаа. Манай аяншалгын үрэ дүнгөөр бидэнэр сэдьхэлэй ехээр ханаабди, манай делегациин аяншалга хани ёһоной холбоо барисаае бэхижүүлгэдэ, манай арадуудай хоорондохи, манай парламентнуудай хоорондохи харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ туһалха гэжэ һананабди гээд тэрэ мэдүүлээ.

ОАР-ай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалганууд бидэндэ угаа аятай байгаа. Хоёр ороной һонирходог олон асуудалнуудые бидэнэр зүбшэн хэлсээбди. Империализм болон колониализмтай тэмсэхэ нэгэн адли уг зорилгоороо нэгэдэдэг хашнар байһан бидэнэр сэхэ руунь хөөрэлдөөхэһэн байнабди. Манай оронуудай хоорондохи хани барисаанай урган хүгжэхын тулада маанадһаа дулдыдаха бүхы юумые бидэнэр хэхэбди.

Асуудалнуудта харюусахадаа хүгжэжэ эхилһэн оронуудта Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа тухай А. Н. Шелепин тогтожо хэлээ. Манай арад ямаршье политическэ болон бусад эрилтэнүүдые табингүйгөөр аха дүү ёһоной туһаламжа үзүүлдэг гээд тэрэ хэлээ. Социалис замаар ОАР-ай хүгжэжэ байһые совет арад һайшаадаг гээд Советскэ делегациие толгойлогшо мэдүүлээ. Конгодохи байдал тухай асуудалда харюусахадаа А. Н. Шелепин иигэжэ заагаа. Совет арад Конгын арадта талархадаг; империалис болон хархис хүсэнүүдые тэрэнэй илаха байһанда этигэдэг.

Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта совет гүрэнэй политика үндэһэлдэг байгаа, саашадааша үндэһэлхэ гээд А. Н. Шелепин онсолон тэмдэглээ. Энэ политика манай партяар, тэрэнэй шиидхэбэринүүдээр, тэрэнэй программаар тодорхойлогдодог гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Манай хани барисаае бэхижүүлээл, манай арадай болон ОАР-ай арадай аша туһада, Африкын болон Азиин арадуудай аша туһада, дэлхэйн бүхы арадуудай аша туһада зорюулан тэрэниие бэхижүүлээл гээд А. Н. Шелепин үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

„Ородой „Березка" манай сэдьхэлые эзэлбэ"

ОСЛО. «Березкын» гастроль Ослодо болоод дүүрэбэ. Ансамбль Стокгольм орохоёо Норвегиһээ мордобо.

Ослодо «Березкын» харуулһан концертнүүд энэ гайхамшагта совет ансамблиин баһа нэгэ илалта болоно. Зал дотор хүн зоной дүүрэтэрээ сугларалга, харагшадай барагдашагүй ехэ баяр, газетэнүүдтэ бэшэгдэһэн магтаалай шэнжэлэлнүүд энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ. «Ородой Березка» гайхамшагта концертнүүдээрээ манай сэдьхэл зүрхые эзэлбэ гээд «Афтенпостен» газетэ бэшэнэ. Оперно театрай сценэ дээрэ «Березкын» харуулаашадал адли нимэ һайхан соггой, хухюутэй хатар наадые Осло урда тээнь хэзээдэшье үзөөгүй юм гээд «Дагбладет» газетэ тэмдэглэнэ.

Бонной „Амгалан ёһоной корпус" ябуулгаяа үргэдхэнэ

БОНН. «Хүгжэлтын немецкэ албанай газар» гэжэ нэрлэгдэдэг Баруун Германиин «Амгалан ёһоной корпус» Баруун Германиин шэнэ ёһоной колониалисторнуудай аша туһые харан, ябуулгаяа улам бүри үргэдхэнэ. Энэ шэнэ ёһоной колонис организациин үшөө 20 «һайн дуратан» ФРГ-һээ Афганистан ниидэн ороо.

Тиин, «Хүгжэлтын немецкэ албанай газар» 100 шахуу хүдэлмэрилэгшэдөө Африка, Азиин элдэб оронуудта эльгээгээд байна. Ойрын жэлнүүдтэ ФРГ-һээ ондоо тээшэ ошоһон «һайн дуратан» оорынгоо ябуулгые бүри ехээр үргэдхэхэ байна. Хүгжэлтэ багатай оронуудые өөрынгөө политическа болон экономическа зүблөөндэ оруулхые эрмэлзэн, Бонн эдэ оронуудта ерэхэ жэлдэ 400—500 хүниие, 1966 ондо 1000 гаран хүниие эльгээхээр һанаашална.

—⊙—

Патриодуудай амжалта

ДАКАР, декабриин 29. (ТАСС). Португалиин колонизаторта эсэргүүгээр һүүлшын хоёр доботолго хэхэдээ, Португалиин Гвинейн бэе даанхай байдалай түлөө фронтын (ФЛИНГ) патриотическа хүсэнүүд горитой амжалтануудые туйлаа. ФЛИНГ-эй хүтэлбэриин толилһон коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Эдэ доботолгонуудай үедэ колонизаторнуудай зүгһөө 48 хүн алуулаа, хэдэн арбаад хүн шархатаа. Сенегалай хилэ шадар Баррогой районохи аэродромые патриодуудай отрядууд хүсэдөөр һандаргаа гээд коммюнике соо мүн лэ тэмдэглэгдэнэ. Ондоо участокто, Бафаг болон Габоу хоёрой хоорондо хоёр ашаанай машиные болон Португалиин 20 гаран солдадые партизанууд усадхаа гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнхэй.

ПАРТИЗАН БАСАГАНАЙ ХӨӨРӨӨН

Олон үгэгүй, даруу түхэлтэй энэ басаганай нюур хараһаар хадын лэ хүн гэжэ мэдэхээр. Тэрэ урихан, шударгы, тиигээд шэрүүншэгшье гэжэ боломоор.

Хо Дом оройдоол 20 наһатай. Түрэһэн гараһан эхэ орон—Урда Вьетнамайнгаа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ ябаһан хэдэн мянган эхэнэр сэрэгшэдэй хуби заяанайнь намтарай нэгэ хуудаһан энэ басаганай зам дээрэһээ эхи абана ёһотой...

Багаар үнэшэрөөд, эгэшындээ хүн болоо. Үгытэй ядуу ажаһуугша һэн. Бүхы гэр бүлөөрөө нютагай баянай барлаг боложо, арһа яһаа һайсал зобоогоо. Богонёор хэлэхэдэ, эдэ бүгэдэмнай үеын үедэ табигдаһан гуримаар лэ ябажа байгаа гээшэ ха. Зүрхэ сэдьхэлдээ юуншье гэжэ һанажа ябаа һаа, үгытэйшүүл тэрээн тухайгаа юушье гэжэ хэлэхээ ойлгодоггүй бэлэй. Нэгэтэ һуурин соонь жандармнууд бии болобо. Тэдэнэр аашалалдаба даа. Таряашадай рис, гэрэйнь шубуу булялдажа, гэр байрыень һандаргаад, эхэнэрнүүдые хүсөөрөө эдлэжэ захалба. Эрхэ сүлөөдэ дуратай хадынхидай зүрхэ сэдьхэл уур сухалдаар бусалжа, олон таряашад дайсадай урдаһаа эсэргүүсэбэ. Теэд энэнэйнгээ түлөө аймшагтай ехэ хэһээлтэ абажа, бүхы һууриниинь галдуулшаба. Бандидууд ябаха дээрээ, үшөө ерэхэбди гэжэ занаад арилаа һэн. Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно танигдаагүй хүнүүд һууриндань үзэгдэбэ. Баһа зэбсэгтэйнүүд. Тэдэнэр хэниешье тонобогүй, юушье галдабагүй, харин таряашадта туһалхые оролдобо.

— Эрхэ сүлөө олохол гээ һаа, тэмсэгты. Бидэ таанадта туһалхабди—гэжэ тэдэнэр хэлээ бэлэй.

Эдэнэрнай Урда Вьетнамые сүлөөлэлгын Национальна фронтын сэрэгшэд байгаа. Тэдэнэй хүсөөр һууриниие тойруулаад, газараар дошо хэгдэжэ, тэрээн дээгүүр бамбуугай хурса һаднагуудые һуулгаба. Тосхон руу ерэһэн зүргэнүүд дээрэ гүнзэгы нүхэнүүд малтагдажа, занганууд табигдаба. Дайсад жандармнуудай дахин һөөргөө бусажа ерэхэдэ, тиимэ бэлэншье юумэ байбагүй даа.

Байлдаанда Хо Дом хабаадалсаба. Тэрэнэй дүүрэһэнэй һүүлээр Национальна фронтын түлөөлэгшэ басаганда хэлэбэ:

— Хо Дом, танай һууриниие хамгаалжа шадабабди, теэд тэмсэлвай ганса эндэ дүүрээ бэшэ.

Иигэжэ 1962 оной эхеэр Хо Дом партизан болоһон юм. Тэрэниие эдеэ хоол зөөхэ ба холбоо бариха группада эльгээбэ.

— Тэндэ дүрбэн басагад һэмди, — гэжэ Хо Дом хөөрэнэ. — Хянгалгын пост бүри холо джунглиин оборто байдаг һэн. Бидэндэ рис асаржа үгэхэ, бидэ тэрэниинь партизанска отрядуудта абаашаха ёһотой байгаабди.

Ямар байгаабибди? Гайтай даа. Хэдэхэн басагад, тойроод джунгли, ан арьяатан. Арьяатанһаа үшөө муухай дайсад холо бэшэ.

Дабһаар ехэл дуталдадаг байгаабди. Энэмнай юунһээшье доро гээшэл. Гансал рисээр хооллохош, үшөө тэрэш дабһагүй.

Иигэжэ хэлээд, басаган эшэхэдэл гэн, саашань хөөрэнэ.

— Үгы, үгы, бараг даа, бидэ постоо орхихо тухай ухаандаашье оруулдаггүй һэмди.

Һара үдэрнүүд үнгэржэл байба. Нэгэтэ, 1963 оной тэн багаар, хулһаар гүрэһэн корзинануудсоо рис хээд, Хо Дом нүхэд басагадтаяа аян замда мордобо. Хэдэн сагай үнгэрһэн хойно басагад амархаяа һуужа, түүдэг табихаяа түхеэрбэд. Гэнтэ буу һүрэшэбэ.

—Минии нүхэр басаган Ринг түрүүн унашоо һэн, — гэжэ Хо Дом хөөрэнэ. — Һүүлдэнь Джунг Ри хоёрые шархатуулаа. Би хүл тархи хоёроо хүндөөр шархатажа, мэдээгээ алдажархёо һэм.

— Саашаа юун болоо һэм?

Солдадуудай хөөрэлдэхые Дом бүүр түүр дуулдаба. Тэдэнэй нэгэнь хэлэнэ хэбэртэй:

— Энэш амилнал. Алая.

Нүгөөдэнь арсана: Үрдихэбди, мушхүүлһэнэйнь һүүлдэ буудуужабди.

Домой нюдөө нээжэ харахадань, нэгэ унтер офицер хутагаар занажа байгаад, мушхажа байба:

— Хаанаһаа рис абажа ябанаш?

— Блазаһаа. —

— Баазатнай хаанаб?

— Холо.

— Ши тэрэнээ бидэндэ харуула.

— Господин, намайе тиишэм аблашагты, би харгы заагуужаб, —гээд Дом харюусаба. — Тэндэ таниие һайнаар угтаха!

— Үхэдэл,—гэжэ тэрэ шашхабад,— ши бидэниие занга руу оруулха һанаатайш.

Дайсанай нюур руу Дом хоройгоор энеэбэ.

Уур сухалдаа багтажа ядаһан дайсад тэрэниие хүлөөрөө дэбһэжэ оробо. Басаган мэдээ алдажархёо. Хэдышье сагай үнгэрһые тэрэ мэдэбэгүй. Нэгэ мэдээ ороходонь, хэншьеб аалиханаар хэлэжэ байба. Баһал хадын хүн, залуу солдат шэхэндэнь шэбэнэбэ:

— Шамайе, шинии нүхэдые буудаха гэжэ намда захираа. Би таанадые алахагүйб, буудахадамни үхөөшэ болоод хэбтээрэй.

Буушье һүрэшэбэ. Үшөө гурба дахин.

Сүүдхэ үнгэрһэнэй һүүлдэ партизанска отрядай разведчигүүд шархатһан басагадые оложо абаба. Басагадые эмшэлээ.

— Мүнөө баһал сугтаабди,—гэжэ Дом энеэбхилнэ,—баһал өөрынгөө уялга дүүргэнэбди.

...Эб найрамдал хамгаалжа, американска империализмын урдаһаа хэжэ байһан тэмсэлдэнь вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын конференциин Ханой городто болоходо, Хо Дом ерээ һэн. Мүнөө Урда Вьетнамай хаданнуудта, патриот партизануудай зэргэдэ тэрэ баган тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр. Өөрынгөө арадай эрхэ сүлөө, зол жаргалай түлөө тэмсэнэ ха юм даа.

И. САВВИЧЕВ.
(АПН).

Ханой.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: 1964 оной дүн гаргалга, 1965 ониие угтамжада зорюулагдаһан түрүү бэшэг, ТАСС-ай мэдээсэлнүүд, һургуулиин һурагшадай убэлэй амаралта тухай А. Верещагинагай «Баярта арбан үдэр» гэһэн репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Продукциин шанар—техническэ болон партийна хүдэлмэриин толи» гэһэн рубрика доро ЛВРЗ-гэй инженер Н. Батуринай корреспонденци, «Хонин ажалые интенсификациин замда оруулха»—Зэдын аймагта болоһон научно-үйлэдбэриин конференциһээ, «Съездын урда тээхи болонһүүд» гэһэн рубрика доро уран зохёолшо Африкан Бальбуровай «Уран зохёолшо, үе саг, ажабайдал» гэһэн статья.

Гурбадахи хуудаһанда: Ажалшадай бэшэгүүд, уншагшадай очерк, корреспонденцинууд, хүдэлмэришэдэй, хүдөөгэй корреспондентнүүдтэ зорюулһан статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Түүхын хуудаһанһаа» гэһэн рубрика доро А. Шапошниковай «М. В. Фрунзе Буряад орондо» гэһэн корреспонденци, хилын сааһаһаа мэдээсэл.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 23-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00309. Зак. № 1272.